Lietuvos nacionalinė M.Mažvydo biblioteka

D R A U G A S

MOKSLAS MENAS LITERATŪRA

ANTROJI DALIS / 1965 METAI, SPALIO MĖN. 16 D. / OCTOBER 16, 1965 / PART TWO NR. 243 (42)

TEATRINĖS ISTORIOGRAFIJOS LENGVAPĖDIŠKI SVAIČIOJIMAI

ST. MERINGIS

Kipro Petrausko prisiminimų apie F. Šaliapino viešnagę Kaune juokinantieji patikslinimai

Prieš kurį laiką viename Amerikos lietuvių savaitraštyje buvo pateikti (matyt, Lietuvos periodikoje (?) užtikti, perspausdinimo šaltinio nenurodant) Kipro Petrausko atsiminimai apie garsaus dainininko Fedoro Šaliapino viešnagę buvusioje Kauno Operos scenoje. Šios memuarinės nuotrupos, autoriaus žodžiais, nuklystančios "į miglotas praeities tolumas", savaime (vardais ir įvykiu) patraukia dėmesį.

Kipro Petrausko orūs teigimai, ko gero, ateityje stiprins ir lietuviškos operinės scenos istorikų faktinius fundamentus. Tad čia bandoma paslaugiai pakoreguoti nemenką paklydimą (ar gal gausybės redaktorių neapsižiūrėjimą?) tose pastraipose, kur kalbama apie operos "Faustas" spektaklio, F. Šaliapinui gastroliuojant, dalyvius. Kipro Petrausko atsiminimų spausdintose eilutėse, aptariant pospektaklinę su svečiu scenoje nuotrauką, yra sakoma:

"Spektaklio dalyviai dar su kostiumais ir grimu. Sustojo ir susėdo. Centre, žinoma, svečias — Šaliapinas. Prie jo Zibelis — **Grigaitienė**, Margarita — **Galaunienė** (Mano pabraukta — St. M.). Valentinas — A. Sodeika, na, žinoma, Faustas — aš. Čia ir režisierius Pavlovskis, ir operos direktorius Žadeika, ir daugelis kitų. Galima sakyti, visi teatrinės šeimos nariai".

Galima tik pasidžiaugti, kad Kipras Petrauskas pasielgė kilniadvasiai, prisiminęs dviejų išeivijoje atsiradusiųjų pavardes. Betgi jis pats, nelemtos amnezijos veikiamas (o gal tas, kuris tuos pasakojimus užrašė?) stipriai suklydo. Aprašomu laiku Adelė Galaunienė jau kuris metas iš Kauno operinės scenos buvo pasitraukusi, o minima pirmaujanti solistė Vladislava Grigaitienė (Amerikoje gyvenimo dienas užbaigusi) mezzosopraninių partijų jau nebedainavo ir aptariamame vaidinime su F. Šaliapinu visiškai nedalyvavo!

Tikrovei patikslinti, belieka pabrėžti, jog Zibelį aname spektaklyje dainavo Jadvyga Vencevičaitė (= Kutkuvienė, šiuo metu gyvenanti Chicagoje), o Margaritą — A. Staškevičiūtė. Tik tokia yra tikrybė.

Belieka spėlioti, kad, interview darydamas, Kipras Petrauskas kuriuo būdu užsiminė apie A. Galaunienę ir Vl. Grigaitienę **kaip pačias pirmąsias** pirminiame "Fausto" pastatyme (buvo du!) Kauno scenoje Margaritos bei Zibelio partijų atlikėjas. Tačiau su apkalbamu Šaliapino gastrolės įvykiu jodvi visiškai nesirišo (nebent, nuotrauką darant, šalia svečio būtų sėdėjusios). Todring paminėta pastraipa šaukiasi redakcinio - korektūrinio atitaisymo.*)

Kipras Petrauskas savuose žygdarbiuose (retas vokalistas, išskirtinų duomenų ir talento operinės scenos aktorius, taikliausias visų kalibrų šaulys, aistringas medžiotojas, andykštis kortų ir biliardo mėgėjas, kai kurių sporto rūšių rėmėjas ir t. t.) niekad, matyt, negalėjo pasigirti rašto pamėgimu ar net, tariant papraščiau, raštingumu. Šiame varge jam uoliai ir kantriai talkininkavo žmona — draminės scenos ryški menininkė ir poetė Alė (Elena) Žalinkevičaitė - Petrauskienė. Pats Kipras ant tų skriptų, manding, tik paveikiai pasirašydavo; sunkiausiu atveju trumpas dedikacijas perrašydavo. Toks bent pasiliko įspūdis.

Jokia paslaptis, jog Kipras Petrauskas gebėdavo stimuliuoti (šiandien vadinamo "asmens kulto") reklamą. Anuos įspūdingus reportažus kurdavo paslaugūs laikraštininkai, aprašomu metu netgi paskleidę sensacingą žinią, kad Fedoras Šaliapinas yra pasiryžęs (ir būtinai Lietuvoje!) įsigyti didžiulį dvarą, kad iki gyvenimo pabaigos galėtų gyventi bičiulio Kiprijašos kaimynystėje. Beje, vyriausybė, besidžiaugdama būsimuoju garsingu piliečiu, apdovanojo tądien šaunų svečią Gedimino pirmo laipsnio ordinu. ("Tokio tai, broleliai, aš dar niekur nesu gavęs: kad būtų ir žvaigždė ir kaspinas per krūtinę!", — nepaslėpiamai džiūgavo Fedoras Šaliapinas.) Vėliau atsiuntė užkulisyje kabėjusią nuotrauką: nepaprastai puikiai pasiūtame frake su juosta per liemenį ir Gedimino ordino žvaigžde!

Aišku, nėra svarbu, kad, situacijai pakitus, "didingas" dvaras Kipro Petrausko prisiminimuose madingai yra pavirtęs į "mažą ūkelį", tačiau žymiai smagiau yra refleksuoti, jog neužilgo, ar tik ne tais pačiais metais, garsusis bosas panašius ("su baltais berželiais ir čiurlenančiu upeliu!") dvarus, kaip entuziastingai informavo anų kraštų spauda, buvo ketinęs grynais pirkti... Latvijoje ir Jugoslavijoje. Ką tu darysi, didžiųjų žmonių būna daromi aukšti kopimai ir neįtikėtini vingiai.

Paslaugus bičiulis — rašytojas Pulgis Andriušis ar tik nesumenkina scenos menininko asmens, o lygiagrečiai ir jo kūrybinių polėkių?

Londono "Nidos" neperseniausiai išleistame išeiviškos rašliavos metrašty "Pirmoji pradalgė" pirmoje vietoje puikauja Pulgio Andriušio iš tolimos Australijos atsiųstas asmeninių atsiminimų apie išskirtinai pajėgų, jau mirusį, Lietuvos scenos menininką Romualdą Juknevičių spontanus, patyrusia plunksna rašytas straipsnis. Galima pabrėžti, jog tai bene pirmas išeivijoje bandymas apibūdinti ryškų asmenį: gyvenimiškai ir kūrybiškai.

Pulgis Andriušis, savomis lyrinių apysakų knygomis aukštai mūsiškėje beletristikoje užkopęs, podraug reiškiasi ir kaip humoristas. Lyg ir natūralu, kad ir jo apie R. Juknevičių "palaidi prisiminimai" (— tokia duota subantraštė), greta lyrinių prošvaisčių, nestokoja per humoro laužiklius perleistų žanrinių įtarpų. Pastaruoju atveju ypač kondensuojasi alkoholinio rūkelio apgaubti epizodėliai (nors R. Juknevičius, kaip ir prisiminimų autorius patvirtina, kūrybiniu darbu užsidegęs, svaigalų nevartojo). Tačiau tai, matyt, **mados** reikalas, nes veik visi prisiminimų apie lietuviškos scenos darbuotojus rašytojai, būtinai įterpia svaiginamo gėralo butelį ar ropinę, tartum tai būtų privalomas teatro menininkui išryškinti atributas. Tačiau ne apie tai norisi prabilti.

Šalia kitų garbingų žygiavimų bei neeilinių ryžtų, Pulgis Andriušis savo laiku yra buvęs anuometinio oficiozo teatrinių Kauno premjerų recenzentas ar kritikas. Ir, čia pat bandau priminti, ir neoficialus jaunosios sceninės atskalos paspyrėjas ir propagandininkas! (Gi ex-kritikui,tartum, nėra patogu viešai nežinojimą demonstruoti.) Todėl ir keliamas balsas prieš nerūpestingumą ar neapsižiūrėjimą (galvą nulenkiant prieš kitas dorybes ir kilnius norus).

Iš skelbiamų duomenų, iš autoriaus tvirtų teigimų, deja, susidaro nejaukus įspūdis, jog talentingas Pulgis Andriušis nėra lietuviško teatro praeities žinovas ar koks dėmesio vertas istoriografas. (Gal net nėra buvęs kurstančios ar jaunimą iškeliančios propagandos patikimas varytojas: operavęs vien momento sentimentais, į reikalą giliau nesigilindamas.) Nes, kad ir jautriai, patyrusio rašytojo - žurnalisto sugebėjimu apie buvusį bičiulį pašnekėdamas, jo asmenį ir pastangas daug kur suniveliuoja, sumenkina. Ir tuo pat metu akivaizdžiai rodo, kad ne vien gilios bei sudėtingos Romualdo Juknevičiaus asmenybės nepermato, bet ir jo brendimo, vėlesnio iškilimo nei faktų, nei detalių ar net ir skatinamųjų priežasčių nežino (galgi galvos dėl to nekvaršina).

Romualdas Juknevičius savo laiku yra buvęs į savarankiškumą besiveržiančios Kauno teatrinės jaunuomenės (o gal ir kuriais sumetimais maištaujančio "senimo") nelauktai (regis, ir jam pačiam) iškilęs vadas, jaunatviškai politikuojąs įkvėpėjas, ambicingas stimuliuotojas. Jo pečius slėgė "kairumo" problemos: iš vidaus ir netgi iš užsienio diktuojamos.

Čia, prie alkoholinių garų sugrįžtant, galima tik pamedituoti: stiprūs gėralai neretai stimuliuoja (ar galgi net kai kada ir nulemia) įvairiausių siekimų bei kovų įkarščius. Nieko ypatingo, jei ir R. Juknevičius — vairuotojas naujose srovėse, autoritetą ar glaudesnius ryšius bandąs sutvirtinti režisierius, vėliau trumpalaikis Vilniaus Valstybinio teatro vadovas - direktorius, turėjo nusilenkti alkoholio lyg ir taktiniams, strateginiams poveikiams (pats, Pulgio Andriušio pastabumu, uoliai siurbiamų svaigalų... neįveikiamas!).

Romualdo Juknevičiaus gyvenimas buvo ir savaip herojiškas ir meteoriškai kasdienybę nušviečiąs ir nelauktai tragingas. Patekęs į griežtų ir nepermaldaujamų politinių pinklių vo-

(Nukelta į 3-čią psl.)

*) Gal šia proga leistina priminti: Martos partiją "Fauste" anąsyk pildė Alodija Dičiūtė, jau kelinti metai Chicagoje turinti vokalinio meno studiją. Spektaklyje dainavo ir, Amerikoje miręs, Vladas Puškorius.

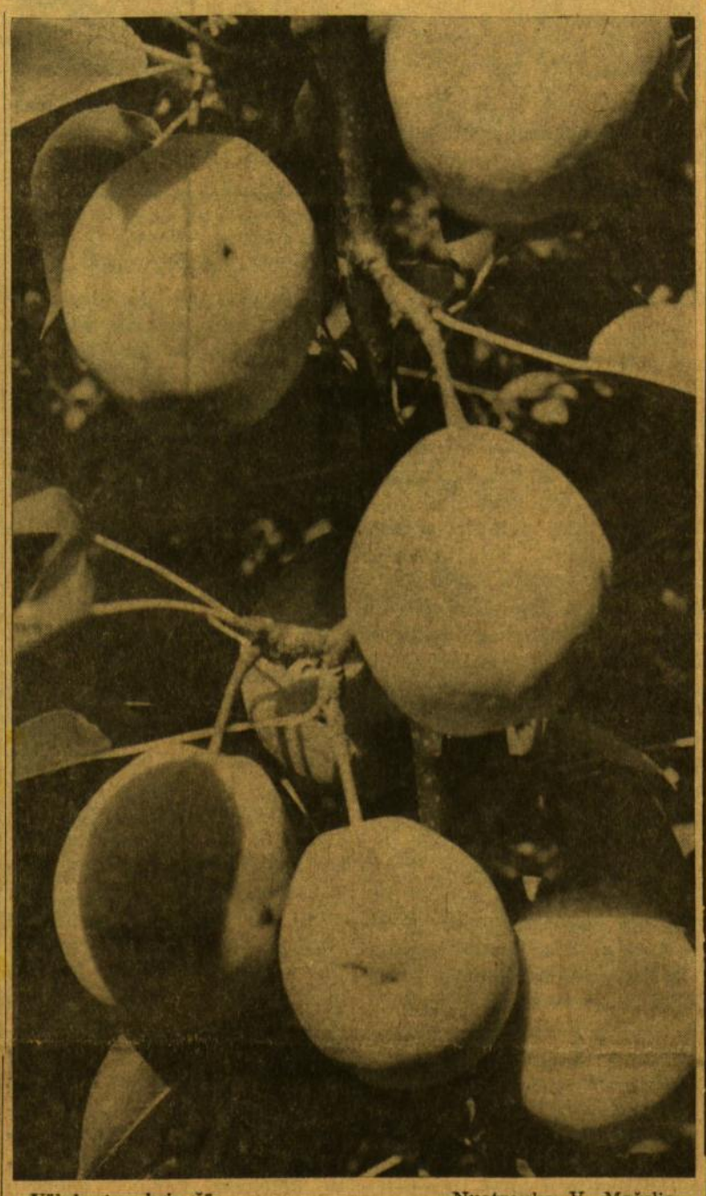

Vėlybosios kriaušės — Nuotrauka V. Maželio

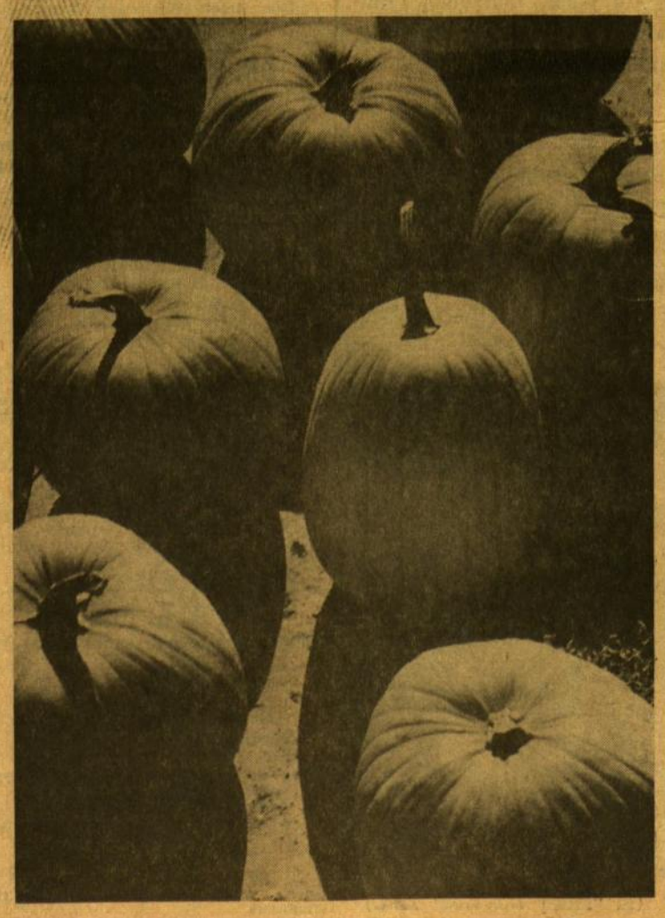

Derlius — Nuotrauka Vytauto Maželio

Šiame numery:

- Religinis kongresas ir Šiluvos šventovė.
- Apie F. Šaliapiną ir R. Juknevičių.
- O. V. Milašiaus eilėraštis.
- Naktis tarp filmo žvaigždžių.
- Paminėtas ir apdovanotas rašytojo Mariaus Katiliškio pusamžis.
- Mažasis teatras dar gyvas.
- Latvių "Čikagas pleciši" pas "Antrąjį kaimą".
- Filmų įvairumai.
- Akademinės prošvaistės.

Kertinė Parašte

RELIGINIS KONGRESAS IR ŠILUVOS ŠVENTOVĖ

Mintis surengti Pasaulio lietuvių religinį kongresą yra kilusi jau seniai, bene 1961 m. Kunigų vienybės seime. Ir progų jį surengti taip pat buvo patogių — pasaulinė paroda, Liet. kat. mokslo akademijos suvažiavimas ir kt. Bet tos minties atsisakyta, kai buvo pradėta rengti lietuviška paminklinė šventovė didžiojoje Washingtono bažnyčioje. Sujungti šiuos du įvykius, kurie giliausia prasme turi tą patį tikslą, surasta geriausia proga ir tinkamiausia vieta. Dėl to prie to ir buvo einama, kongresui pamažu, bet stipriai rengiamsi, kad į jį galėtų suvažiuoti visi, kurie religiją laiko vertybe ir religijos persekiojimą tėvynėje — nusikaltimu prieš žmoniškumą.

Pasaulio lietuvių religiniam kongresui laikas ir vieta parinkta gerai apgalvojus. Į Šiluvos paminklinės koplyčios šventinimą suvažiuos ne tik jaunimo ir senimo organizacijos, bet ir pavieniai katalikai. Į tą šventę vyks daugybė tų aukotojų, kurie savo ištekliais įgalino koplyčią virsti tikrove. Toje šventėje galės dalyvauti ne tik katalikų organizacijoms priklausą, bet ir tie, kurie laikosi nuošaliai nuo jų, bet priklauso savoms parapijoms, praktikuoją savo tikėjimą, norį viešai pareikšti savo nusistatymą prieš ateistinį komunizmą ir užtarti dėl religinių įsitikinimų persekiojamus brolius. Čia pagaliau susijungs visos trys lietuvių kartos — senieji ateiviai, Amerikoje gimę ir naujieji ateiviai, kurie dar tebekvėpuoja Lietuvos oru.

Tokį religinį kongresą rengti Washingtone, šio laisvės krašto sostinėje, yra patogiausia, nes ten nebus tokio susigrūdimo, kaip didžiajame New Yorke, bet kartu šį įvykį pastebės mūsų draugų ir priešų diplomatiniai atstovai, kurie sužinos ir apie kovos dvasią, parodytą didžiule demonstracija ir savo tikėjimo viešu pareiškimu. Šias dvi progas yra būtina kuo naudingiausiai panaudoti.

*

Vadinamoji tylos Bažnyčia, kuri anapus geležinės uždangos neturi jokių priemonių pati apsiginti nuo persekiotojų, čia turi būti atstovaujama tų, kurie gali laisvai kalbėti už nutildytuosius. Šiame religiniame kongrese kaip tik pirmoj eilėj mes ir turėtume atstovauti tai mūsų tyliajai Bažnyčiai pavergtoje Lietuvoje. Tikintieji persekiojami, šmeižiami ir niekinami, bet negali atsakyti nei spaudoje, kuri yra komunistų rankose, nei pamoksluose ar susirinkimuose, už kuriuos kiekvienas yra skaudžiai baudžiamas. Mes gi turime būti tas balsas, kuris garsiai pasakytų tiesą ir atsistotų sąžinės laisvės pusėje.

Šiluvos šventovės pašventinimas be kokio nors didesnio masto lietuvių susibūrimo būtų tos šventės pavertimas tik didesniais atlaidais kurie gal religiniu žvilgsniu ir turėtų reikšmės, bet neturėtų tos įtakos, kuria mes siekiame pagelbėti savo pavergtai tautai. Gi religinis kongresas taptų ir didžiule demonstracija, ir religiniu atsigaivinimu, ir protestu prieš ateistinę veiklą okupuotoje Lietuvoje ir mūsų pačių dvasios sustiprinimu. Žinoma, jam reikalinga gerai pasiruošti, kad tiek religinė dalis, tiek muzikinė programa, religinės minties literatūros vakaras, tiek religinio meno paroda būtų reprezentacinės net ir svetimtaučių akyse.

Kunigų vienybė, kaip mūsų lietuviško dvasinio gyvenimo vadų sambūris, turėjo imtis religinio kongreso iniciatyvos. Juk kunigui nėra nei graiko, nei žydo — jis visiems turi būti tik dvasios vadas. Prie tokio kongreso rengimo prisidės visos didžiosios katalikų organizacijos, lietuviškos vienuolijos, spaudos atstovai ir net pavieniai asmenys, kurie gali atlikti naudingų ir svarbių darbų jo laimėjimams pasiekti. Čia turėtų rasti vietos ne tik aktyvūs katalikiškų organizacijų nariai, bet ir tie katalikai, kurie jokiai organizacijai nepriklauso. Čia galėtų ir turėtų dalyvauti net įvairių politinių įsitikinimų asmenys, nesusirišę su kuria nors organizacija, bet kurie savo religijos nėra atsižadėję. Religiniame kongrese galėtų dalyvauti ir tautininkų, ir valstiečių liaudininkų, ir net socialistų, tikėjimą laikančių pozityvia vertybe ir jį praktikuojančių. Juo labiau čia turėtų dalyvauti tie katalikai, kurie net ir politinėje srityje reiškiasi krikščioniškuose sąjūdžiuose. Dėl to šiam kongresui nebuvo galima duoti nei kurios nors katalikų organizacijos, net nei Katalikų federacijos antspaudo, nes jos neapjungia visų katalikų, o tik organizuotus paskirų religiniai - kultūrinių tikslų vienetus.

*

Religinio kongreso programa turi būti taikoma visiems. Paskaitininku galėtų būti vienas iš žymiųjų katalikų pasauliečių, gal būt, net svečias iš Europos, kuris sugebėtų duoti sintezę mūsų tikėjimo apraiškų ir mūsų įsijungimo į protestą prieš tikėjimo naikinimą Lietuvoje bei kituose kraštuose. Muzikinę dalį galėtų sudaryti bent trys ar keturi didesni mūsų chorai, kurie duotų iškilios religinės muzikos koncertą. Reikėtų atkreipti dėmesį į Chicagoje esantį stiprų styginį kvartetą, gal net religinio kongreso proga susitarti su kuriuo mūsų kompozitoriumi dėl visai naujo veikalo kvartetui. Dėmesį kreipiant į jaunąją kartą, šiuo atveju gal neišleistina iš akių dabar New Yorke ir Chicagoje savo kūrinius diriguojąs Darius Lapinskas. Religinio meno paro-

(Nukelta į 2 psl.)

KVIKLIO "MŪSŲ LIETUVOS" ANTRASIS TOMAS

(Tęsinys iš praėjusio šeštad.)

2. Kas ir kaip aprašyta

Skaitant "Mūsų Lietuvos" antrąjį tomą nuo pradžios ligi pabaigos, tenka suminėti vieną kitą netikslumą ar klaidą, bet šalia to ištraukti aikštėn ir tas vietas, kurios ypačiai kuo nors atsižymi ir susilaukia didesnio dėmesio.

Pirmoji skiedrelė krenta Alun tai. Ši vietovė priimta vadinti Alanta. Taip ją dabar vadina mūsų kalbininkai Lietuvoj (žr. Lietuvių Rašomosios kalbos Žodynas, 383 psl.) ir taip ji vadinama Liet. Enc-je. Skudutiškio aprašą skaitant, negali nesijaudinti savanorio J. Baltrūno didvyriškumu. Jis vienas 1919 m. kapinėse buvo apsuptas didelio lenkų kareivių būrio ir kovojo nepasiduodamas, kol žuvo. Lenkų vadas karininkas davė komandą savo vyrams stot ramiai ir žuvusiajam didvyriui pagerbti nusiimti kepures. Jis ten ir palaidotas.

Alantos apraše (61—62) yra duota dvarininkui Pomarnackiui vergavusių baudžiauninkų skundo ištrauka. Skundą jie rašė 1858 m. vysk. Valančiui, prašydami užtarimo. Mat, pradėjusiems dėl nepakenčiamos baudžiavos bruzdėti valstiečiams nuraminti, dvarininkui paprašius, buvo atsiųstas eskadronas (110 raitelių) gusarų, kurie "vykdė tvarką". Laiške vyskupui skundžiamasi, kad dvarininkas muša rykštėmis, kančiais, agrastais; "dėl mušimo yra kurčių, bedančių, sužalotomis rankomis, o kai kurios mušamos nėščios moterys pasileido, kitos ir mirė". Skundą alantiečiai baigia: "...Dovanok, šviesiausias Vyskupe, kad neaiškiai parašyta, nes rašome ne namie, o miške". Kitame skunde jie sako, kad dvarponis juos taip mušąs, kaip žydai mušė Jėzų Kristų.

Tai štai vaizdelis iš ponams vilktos baudžiavos, kuri buvo panaikinta 1861 m. Vaizdų iš baudžiavos laikų yra daugybė knygoj prirankiota. Deja, dar per anksti aprašinėti dabartinę sovietinę kolūkiečių baudžiavą, kuri daugeliu atžvilgiu yra žiaurėsnė už aną buvusiąją. Anuomet ponai baudžiauninkams nedrausdavo melstis, rinktis į pamaldas, nebuvo to visuotinio dvasinio teroro, kuris taip būdingas dabartinei sovietinei sistemai; jie netgi rėmė bažnyčių statybą ir palaikydavo parapijas; jie neturėjo šnipų, istrebitelių, enkavedistų ir koncentracijos stovyklų; pagaliau, baudžiauninkai turėdavo pakankamai savo privačios žemės, iš kurios galėjo sočiai pragyventi ir laisvai ūkininkauti. Prieš per žiaurius ponus galėjo skųstis teismui. Tai negali daryti dabartiniai sovietiniai baudžiauninkai, nes jie vergauja ne privatiems ponams, bet pačiai valstybei, kuri valdoma negirdėtos savo brutalumu pasaulio istorijoj diktatūros. Tačiau medžiaga kaupiasi, ir ateis neužilgo laikas, kai bus išleista ištisi tomai, ne mažesni už Br. Kviklio "Mūsų Lietuvą", apie sovietinį, ateistinį "rojų". Jeigu pasitaiko kai kur žmoniškesnis dabartinės baudžiavos ponas — kolchozo "pirmininkas" (jie vadinasi pirmininkai, nors iš tikrųjų jie ne renkami, o valdžios skiriami), tai būta ir anosios baudžiavos padorių ponų, kurie rūpinosi savo valstiečių gerove, pvz. Salų dvarininkas Ignas Marikonis 1822 m. paskyrė 12,000 rublių valstiečių kasai, iš kurios turėjo būti išlaikoma vaistinė, felčeris, mokomi gabūs vaikai, apdrausti namai ir gyvuliai (179).

Skiemonims skirtame skyrelyj įdomu patirti apie A. Pakalnio sukurtą po II pasaulinio karo archeologinį - etnografinį muziejėlį, bet per mažai vietos skirta tiems įvykiams, kurie sujaudino visą katalikiškąją Lietuvą ir plačiai išgarsino tą vietovę. Turiu galvoj Macvytės išgyvenimus, kurių metu, jos teigimu, apsireiškusi Švč. Marija. Juk pagal bolševikinės "Tiesos" pranešimą net kolchozo pareigūnai ėję klupšti aplink apreiškimo vietą, o maldininkai atvykdavo ne tik iš įvairių Lietuvos vietų, bet net ir iš tolimos Ukrainos.

Anykščiams visai užpelnytai nepagailėta daug vietos (75—92 psl.) ir net 27 iliustracijų, iš kurių ypačiai graži ir tam vietovardžiui būdinga yra Karalienės Liūno apylinkių fot-ja (86). Tačiau autorius be reikalo Storių kalną pakelia į piliakalnio rangą. Būtų užtekę pažiūrėti į Liet. Enc-ją apie Storius, ir klaidos būtų buvę išvengta.

Labai įdomiai ir gana plačiai aprašytos Vyžuonos ir jų apylinkės. Negaliu iškęsti nenurašęs vieno linksmo įvykio iš liet. kultūrinio veikimo dar prieš I pas. karą.

"Pirmas liet. vakaras Vyžuonose suruoštas 1907 m. Šv. Jėzaus Širdies atlaidų dieną, klebono klojime; suvaidinta Genovaitė. Žiūrovų buvo tiek daug, kad teko vaidinti 3 kartus... "Artistai" buvo labai stropūs ir pėsti atvykdavo iš tolimiausių kaimų. Pirmuosius vakaro skelbimus piešė Pr. Saladžius (vėliau pulk-kas). Po to vakarai buvo ruošiami dažniau... Būdavo ir komiškų nuotykių. Kartą artistas (rodos, G.) buvo per daug išgėręs "dėl drąsos" ir į sceną išeiti nebegalėjo. Jį pavadavo Ona Zaštautaitė, prisilipinusi ūsus, persirengusi vyru ir pastorinus balsą. Vėliau ji baigė aukštuosius mokslus ir tapo žymia auklėtoja, vienuole".

Gaila, kad tie šaunūs, ištvermingi berniukai, pastatę vienintelį tokį Lietuvoj paminklą, apšepusioj iliustracijoj (108) neryškiai matomi Vyžuonų bažnyčios "dešinėj sienoj iš lauko pusės įmūryta jau minėta akmeninė dievaičio - žalčio Vižo galva, kairėje pusėje — akmeninis švedų patrankos sviedinys" (103), bet deja, fot-ja rodo (104) ir jos užrašas byloja, kad tie dalykai įmūryti užpakalinėj bžn. dalyj. Pagaliau, Vyžuonos yra ne į pietryčius nuo Užpalių, bet į pietvakarius (101). Užpalių apraše, išvardinant žymiuosius užpalėnus (115), nėra pačio žymiausio — prof. K. Pakšto ir mūsų šachmatų garsenybės Vaitonio. Daugailių valsčiaus ne rytinė, bet vakarinė dalis "atsiremia" į Alaušo ežerą (124).

Plačiai (119—132), gražiai aprašyti Daugailiai ir jų apylinkės ir aprašas dar pagardintas 18 fot-jų. Tas Lietuvos kampelis tikrai nusipelno didelio dėmesio, ne tik dėl savo gamtos grožio, bet ypačiai dėl to, kad jokia kita parapija nedavė tiek daug garsių ir tautai daug nuveikusių žmonių, kaip Daugailių. Juk daugailiškiai yra du didieji kankiniai, arkivyskupai Matulionis ir Reinys, kun. dr. Juozas Prunskis, prof. dr. Alb. Tarulis,, pulk. J. Šlepetys (buvęs sumanus Zarasų ir Panevėžio aps. virš-kas ir Laikinosios vyriausybės ministras), poetas Antanas Miškinis, "Mūsų Lietuvos" autorius Br. Kviklys ir ištisa eilė kitų žymūnų.

Labai įdomios kai kurių vietų detalės, pvz. iš vienos jų sužinome, kad Polekniškio kaime 1942 J. Juodvalkis pastatė ištremtųjų į Sibirą intencija įspūdingą akmens paminklą — kryžių su iškaltu jame užrašu: "Viešpatie, sugrąžink mūsų tremtinius". Tai greičiausiai vienintelis visoj Lietuvoj toks paminklas. Šį puikų Daugailių krašto aprašą talkino J. Juodvalkis ir kruopštus Liet. Enciklopedijos bendradarbis V. Tamošiūnas. Atkreiptas dėmesys į vietovardį **Indraja,** kuris išplitęs ne tik Daugailių, bet ir Dusėtų, Dukšto, Vyžuonų, Antazavės ir kt. apylinkėse. Kraštotyrininkė E. Šimkūnaitė sako, kad Indrajos vardas minimas mūsų pasakose, burtuose, liaudies medicinoje (124). Autorius būtų prastas gyvulių šėrikas, nes viksvas ir asiūklius laiko geru karvių pašaru (126). Naujasis tiltas per Nerį prie Kauno (314) sutrumpina kelią iš Vilniaus ne į Panevėžį, bet į pajūrį. Arabų XII a. geografas vardu ne Indrisi, bet Idrisi (Al Ibn Idrisi).

Labai kruopščiai paruoštame Rokiškio apraše, kuriame surandame niekur lig šiol negirdėtų dalykų, pvz., kad tos apylinkės linai būdavo užsienio pirklių laikomi pasaulyje geriausiais (138), autorius kartoja tradiciniu būdu įsisenėjusį, bet berods niekuo nepagrįstą teigimą, kad dabartinė bažnyčia kainavusi 1 mil. rublių. Nors ji tikrai yra viena gražiausių mūsų krašto bažnyčių (tačiau nė iš tolo negalinti lygintis su kai kuriomis Vilniaus bžn.), betgi reikia atsiminti, kad jos statymo metu rublio vertė buvo lygi šių dienų 4—5 doleriams. O už 4—5 mil. dolerių šiandien ir Amerikoj būtų galima pastatyti bent dvigubai didesnę ir ne mažiau puošnesnę bažnyčią. Imant dėmesin jos palyginti mažas išmieras, statybos medžiagą, neapmokamą paprastą (pagelbinį) kaimiečių darbą ir brangius (bet negausius) medžio darbus, reikia manyti, kad ji galėjo kainuoti apie 250,000 rublių. Milijonas rublių yra rokiškėnų propagandos išmislas. Rokiškėnas yra ne tik Alfonsas Keliuotis, bet ir daug kartų už jį žymesnis jo brolis Juozas — Nauj. Romuvos įkūrėjas ir redaktorius (145). Miliūnams (rusų kolonistų kaimas, vokiečių 1943 m. sudegintas) skirtas, pagal dr. A. Čerškaus suteiktas žinias, atskiras straipsnis. Tai labai vertinga, dokumentinė bolševikų ir nacių okupacijų istorijai medžiaga (147).

Labai įdomiai atpasakota Panemunėlio apraše kun. J. Katelės nuopelnai kaimo švietimui. Apie tą fenomenalų švietėją savo atsiminimų yra davęs dr. P. Mačiulis. Nepraleistas ir kun. Katelės mokinys kun. dr. Ign. Boreišis, kuris lietuviškoj bibliofilijoj buvo pasiekęs negirdėtą rekordą — sukaupęs 35,000 knygų - knygelių biblioteką (159). Ta jo biblioteka atiteko liet. jėzuitams Chicagoje.

(Bus daugiau)

Nepriklausomybės kovose žuvusių karių paminkliniai kryžiai Kauno kapinėse okupantų išmesti patvorin, 1961 metų nuotrauka. (Iš "Mūsų Lietuvos" II t.).

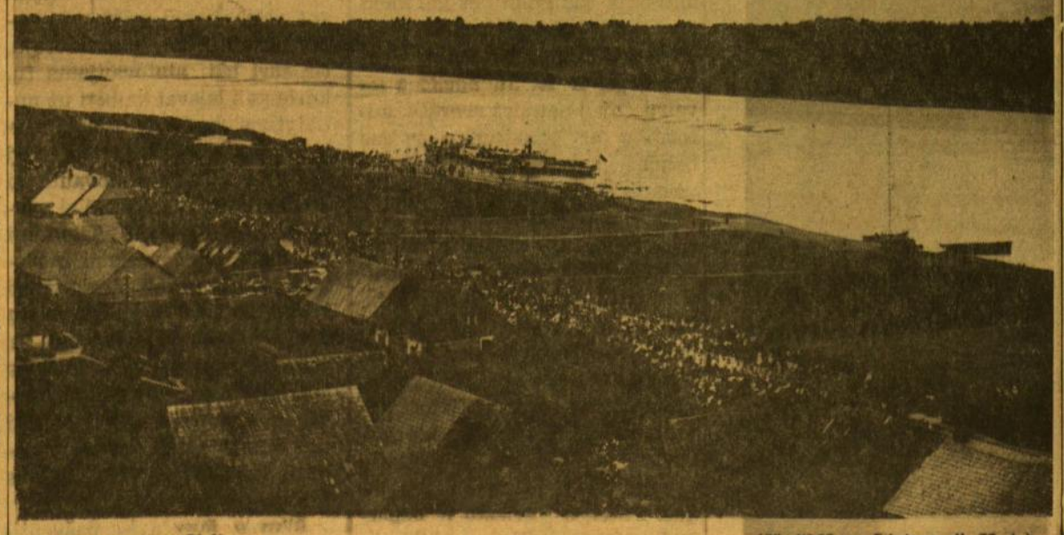

Nemunas ties Veliuona (Iš "Mūsų Lietuvos" II t.)

RELIGINIS KONGRESAS...

(Atkelta iš 1 psl.)

ia neturėtų atsiremti vienu ..tu lengviau pasiekiamu mūsų dailininku, bet duoti tai, ką mes šioje srityje turime geriausio, kad ir svetimtautis, atsilankęs parodon, pajustų gilesnį religinį įsijautimą ir mūsų sugebėjimus. Su parodos atidarymu būtų galima jungti ir literatūros vakarą. Bet tai jau įvairių komisijų darbas. Jos pasikvies pilnai patyrusius ir šioje srityje žinomus specialistus, kad mes galėtume parodyti savo jėgą ne tik išeivijoje, bet ir prieš persekiotoją.

Pasaulio lietuvių religinis kongresas turi sutraukti iš visų pasaulio dalių lietuvių katalikų atstovus, kad ta dvasia, kuria degs kongresas, būtų, tartum Olimpo ugnelė, pernešta į visas lietuvių kolonijas. Tai būtų lietuviškas religinis atgimimas ir kartu ryžto kovoti prieš ateistines tendencijas sužadinimas. Į jį turėtų būti pakviesti ir abu laisvajame pasaulyje gyveną lietuviai vyskupai, taip pat svečių iš Europos, Kanados, Pietų Amerikos ir Australijos. Kadangi dar nebus pasibaigę Jaunimo metai, tai ir įvairių kraštų lietuviško jaunimo atstovai galėtų dalyvauti šiame kongrese, kad savam jaunimui ir bendraminčiams galėtų parvežti lietuviškos šventovės viziją ir katalikų vieningumo mintį.

*

Jeigu kitur ir galima kalbėti apie kokį kitokį katalikų apsijungimą, tai tik ne šio religinio kongreso proga. Čia turėtų savaime jau būti visų lietuvių jungtis — katalikų tikėjimas ir atsakymas Bažnyčios persekiotojams. Ne politinė vienybė ar nevienybė čia turi būti sprendžiama, o būtų tartas aktyvus visų lietuvių katalikų balsas Dievui, pasauliui ir savo pavergtai tautai.

Amerikos lietuviai katalikai šiam uždaviniui yra pakankamai pajėgūs. Tik jie turi parodyti daugiau veržlumo ir sumanumo tokį religinį kongresą padaryti tikrai aukštos kultūros, plačių užmojų religinės minties demonstracija. Jei neruošime tokio kongreso kartu su Šiluvos koplyčios šventinimu, galime būti tikri, kad jo nesuruošime nei už metų, nei už poros, nes kitokiu atveju suvažiuos tik įvairių delegacijų atstovai, kurie neatstovaus daugumai, o tiktai organizuotai lietuvių katalikų visuomenei. Tad ir reikia įjungti visas pozityviąsias jėgas ir visą energiją, kad toks kongresas įvyktų ateinančiais metais, kada minėsime 40 metų nuo Lietuvos bažnytinės provincijos įsteigimo ir dvidešimt penkerių metų nuo pirmųjų trėmimų sukaktis. Religinis kongresas galės šia proga teisingai kalbėti gyvosios katalikybės ir tylinčios Bažnyčios pavergtoje Lietuvoje vardu.

Pr. Gr.

10%, 20%, 30% pigiau mokėsite už apdraudą nuo ugnies ir automobilio pas
FRANK ZAPOLIS
3208½ West 95th Street,
Chicago, Illinois 60642.
Tel. GA 4-8654 ir GR 6-4339

P. ŠILEIKIS, O. P.
Ortopedas, Protezistas
Aparatai-Protezai, Med. bandažai, Spec. pagalba kojoms (Arch Supports) ir t. t.
ORTHOPEDIJOS TECHNIKOS LAB.
2850 W. 63rd St., Chicago 29, Ill.
Tel. PRospect 6-5084
Val. 9-4 ir 6-8. Šeštad. 9-1

DR. ANNA BALIUNAS
AKIŲ, AUSŲ, NOSIES IR GERKLĖS LIGOS
PRITAIKO AKINIUS
2858 West 63rd Street
Val.: kasdien 10—12 val. ir 7—9 v. vak. Šeštadieniais 10—1 val. Trečiadienį uždaryta. Ligoniai priimami susitarus.
Ofiso telefonas: PR 8-3229
Res. telef. WAlbrook 5-5076

Rez. tel. 239-4683
DR. K. G. BALUKAS
AKUŠERIJA IR MOTERŲ LIGOS
GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA
6449 So. Pulaski Rd. (Crawford Medical Building) Tel. LU 5-6446
Priima ligonius pagal susitarimą.
Jei neatsiliepia, skambinti MI 3-0001.

Ofisas 3148 West 63rd Street
Tel.: PRospect 8-1717
Resid.: 3241 West 66th Place
Tel.: REpublic 7-7868
DR. S. BIEŽIS
CHIRURGAS
Valandos: Kasdien nuo 1 iki 3; trečiadieniais uždaryta. Antradieniais ir penktadieniais vak. nuo 7 iki 8 val.

DR. VL. BLAŽYS
PLAUČIŲ IR VIDAUS LIGOS
2801 West 63rd Street
Kampas 63-čios ir California
Val.: kasdien nuo 6 - 8 val. vak. Šeštadieniais 2—4 val.
Trečiad. ir kitu laiku pagal sutartį
Ofiso telef. 476-4042
Rezid. tel. WAlbrook 5-3048

DR. C. K. BOBELIS
Inkstų ir šlapumo takų chirurgija
Tel. 695-0533 — Elgin
425 N. Liberty Street
Route 25, Elgin, Illinois
Valandos pagal susitarimą

Tel. ofiso HE 4-5849, res. 388-2233
DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val. pirm., ketv. 1-4, vakar. 7-9, antr., penkt. 1-5, treč. ir šešt. tik susitarus.

Tel. ofiso HE 4-5758; rez. HI 5-3225
DR. S. ir M. BUDRYS
GYDYTOJAI IR CHIRURGAI
Bendra praktika ir Alergija
2751 West 51st Street
Valandos: pirm., antr., ketvirt. 2-9 val., penktad. 10 v. r. iki 9 v. v., šeštad. 10 v. r. iki 1 v. popiet.
Priėmimas pagal susitarimą

Ofiso 735-4477; Rez. PR 8-6960
DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
SPECIALYBĖ — NERVŲ IR EMOCINĖS LIGOS
CRAWFORD MEDICAL BLDG.
6449 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą

Rez. GI 8-0873
DR. W. M. EISIN-EISINAS
AKUŠERIJA IR MOTERŲ LIGOS
6132 So. Kedzie Ave., WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą. Jei neatsiliepia, skambinti MI 3-0001

Ofiso HE 4-1414, Rez. RE 7-6867
DR. B. GAIŽIŪNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė akušerija ir moterų ligos
2454 West 71st Street
(71-os ir Campbell Ave. kampas)
Val: kasdien 1—3 ir 6-8 val. vak. Šešt. 12—3 v. p. p.
Trečiadieniais uždaryta

Ofiso tel. PR 8-2220
Namų — rez. PRospect 8-9081
DR. JANINA JAKŠEVIČIUS
J O K Š A
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
VAIKŲ LIGOS
2656 West 63rd Street
Pirm., antrad., ketvirt. ir penkt. nuo 11 iki 1 val. ir nuo 4 iki 7 v. v. Šeštad. nuo 1 iki 4 val.

Tel. ofiso PO 7-6000, rez. GA 3-7278
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 West 63rd Street
Val.: kasdien nuo 1—4 p. p. ir 6 iki 8 val. Trečiad. ir šešt. uždaryta

Tel. GRovehill 6-1595
DR. ALDONA JUŠKA
AKIŲ LIGŲ SPECIALISTĖ
PRITAIKO AKINIUS
2422 West Marquette Road
Valandos: 9—12 ir 7—9 v. v. pagal susitarimą, išskyrus trečiadienius uždaryta.

Ofiso ir buto tel. OLympic 2-1381
DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero
VAL.: kasdien 10-12 ir 4-7. Trečiad. ir šeštad. tik susitarus.

Ofiso 585-2525 Rez. TR 3-0281
DR. ALG. KAVALIŪNAS
VIDAUS IR KRAUJO LIGOS
5540 So. Pulaski Road
Pirm., antr., ketvirt. ir penkt. nuo 2—4 ir 6—9 ir pagal susitarimą.

Tel. REliance 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
(Lietuvis gydytojas)
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3925 West 59th Street
Val.: Pirmad., antrad., ketvirtad. ir penkt. nuo 12—4 p. p., 6—8 val. vak. Šeštad. 12—4 val., trečiad. uždaryta.

Tel. ofiso ir buto Olympic 2-4159
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4938 W. 15th Street, Cicero
Kasdien 1—3 val. ir 6—8 val. vak., išskyrus trečiadienius
Šeštadieniais 12 iki 4 poipet

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
KŪDIKIŲ IR VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTĖ
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue
Pirmad., antrad., ketv. ir penktad. nuo 11 val. iki 1 val. p. p. ir nuo 6 v. — 8 val. vakare. Trečiad. nuo 11 val. ryto — 1 v. p. p., šeštad. 11 val. ryto iki 3 val. p. p.
Ofiso tel. RE 7-1168.
Res. tel. 239-2919.

DR. MARIJA LINAS
AKUŠERIJA IR MOTERŲ LIGOS
2817 West 71st Street
Telefonas HEmlock 6-3545
(Ofiso ir rezidencijos)
Valandos pagal susitarimą

Ofiso PR 8-7773, Rez. PR 6-4732
DR. A. MACIŪNAS
CHIRURGAS
2858 West 63 str.
Valandos: pirmad. ketvirt. 5—8 antrad., penkt. 1—4
Priiminėja tik susitarus

Ofiso HE 4-1818. Rez. PR 6-9801
DR. J. MEŠKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2454 West 71st Street
Specialybė — vidaus ligos
(71-os ir Campbell Ave. kampas)
Val.: kasdien 9-11 ryto ir 4-8 v. v. Šešt 9 v. r. — 2 v. p. p.
Trečiadieniais uždaryta

DR. JULIJA MONSTAVIČIUS
Vidaus ligos
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
10748 S. Michigan, Chicago 28, Ill.
Telef. ofiso: PUllman 5-6766
Namų: BEverly 8-3946
Priėm. val.: kasdien 6-8 v. v. šešt 1-2 p. p. ir treč. uždaryta

Tel. ofiso PR 6-7800; Namų 925-7697
DR. A. PUSTELNIKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPEC. VIDAUS LIGOS
5159 South Damen Avenue
Valandos: 1-9 p. p.
Išskyrus trečiadienį

TEL. 423-2660
DR. E. RINGUS
RENTGENOLOGAS
9760 S. Kedzie Ave.
Val.: pirmad. antrad., ketvirtad. ir penktad. 8 v. r. iki 9 v. v. Treč. ir Šešt. 8 v. r. iki 3 v. popiet

DR. ZIGMAS RUDAITIS
SPEC. ORTHOPEDINĖS LIGOS
2745 West 69th Street
Priešais Šv. Kryžiaus ligoninę
VAL.: Pirmad., antr., ketv., penkt. nuo 9 iki 11 v. ryto ir nuo 6-8 v. v. Šeštad. nuo 2-4. Trečiadieniais ir kitu laiku susitarus telefonu:
Telef. REpublic 7-2290.

Dr. Ant. Rudokas, Opt.
Tikrina akis ir pritaiko akinius, keičia stiklus ir rėmus
4455 S. California Ave., YA 7-7381
VAL: 1 val p. p. iki 8 v. v. kasdien, trečiadieniais uždaryta; šeštadieniais nuo 10 v. r. iki 1 v. popiet.

Rez. tel. PR 9-6730
DR. L. SEIBUTIS
Inkstų, pūslės ir šlapumo takų chirurgija
Ofisas: Naujas adresas: 2454 West 71st St. (71-os ir Campbell Avenue kampas), tel. 776-2880.
Valandos pagal susitarimą

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Adresas: 4255 W. 63rd Street
Ofiso tel. RElliance 5-4410
Rez. tel. GRovehill 6-0617
Valandos pirm. ir ketv. nuo 12 iki 2 v. p. p. ir nuo 7 iki 8 v. v.; antr. ir penkt. nuo 12 iki 2 v. p. p. ir vakarais pagal susitarimą.

DR. P. STRIMAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir chirurgija
Marquette Parko ofisas: 2750 W. 71 Street, telefonas 925-8296.
Res. tel. WA 5-3099.
Valandos: 10—12 r. ir 7—8 v. vak., šešt. 10—12 v. ryte.
Kitas ofisas: 4644 So. Ashland Ave., tel. CL 4-2896
Valandos: 2—5 p. pietų kasdien. Sekmadieniais ir trečiadieniais abu ofisai uždaryti.

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
BENDRA PRAKTIKA IR MOTERŲ LIGOS
Ofisas ir rez. 2652 W. 59th St.
Tel. PRospect 8-1223 ar PR 6-5577
Ofiso val.: Pirm., antr., treč. ir penkt. nuo 2 iki 4 ir nuo 6 iki 8 v. v. Šešt. 2—4 v. popiet ir kitu laiku — pagal susitarimą.

Of. tel. HE 4-2123. Namų GI 8-6195
DR. V. P. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street
Priiminėja ligonius tik susitarus
Val. 2—4 p. p. ir 6—8 p. p.
Treč. ir šeštad. uždaryta

Telefonas — GRovehill 6-2823
DR. A. VALIS-LABOKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2524 West 69th Street
Specialybė: AKUŠERIJA IR MOTERŲ LIGOS
VALANDOS: 1 iki 4 ir 6 iki 8 v. v.
Šeštadieniais 1 iki 4 val.
Trečiadieniais uždaryta

Tel. PRospect 6- 9400
DR. ONA VAŠKEVIČIUS
(VAŠKAS)
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
6248 So. Kedzie Avenue
Ofiso val. kasdien: 6-8
Tik svarbiais atsitikimais susitarus

Tel. ofiso PR 6-6446, rez. HE 4-3150
DR. F. C. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Val.: 2 iki 4 v. p. p. ir 7 iki 8 v. v.
Treč. ir šeštad. pagal sutartį.

TEATRINĖS ISTORIOGRAFIJOS

(Atkelta iš 1 psl.)

ratinklius, gavo nemenkai kentėti ir graužtis. Buvo išstumtas iš sukurto Vilniaus teatro, priverstas dirbti periferijose, kol, pagaliau, tapo "amnestuotas" ir gavo eilinio režisieriaus darbui teisę Akademiniame dramos teatre. Galima tvirtinti, jog po 1944 metų rudens jo būtis kvapiomis ir spalvingomis rožėmis klota nebuvo, nors erškėčių tikrai, tur būt, nestigo.

Iš Pulgio Andriušio "palaidų prisiminimų" neįmatau reto, įgimto bei kultivuoto talento! Sutirštinti dažai ir uždedami smulkmenoms per stiprūs akcentai, mano manymu, nėra tiksli ar pernelyg vykusi priemonė asmens ar kūrybos apibūdinimui. Palinkimas į demonstratyvųjį ekstremizmą arba pasinaudoti aplinkybėmis mėginimas (kad ir nelemtų svaigalų pagalba) neišsemia svarbesnių menininko šaunumų. O gal ir pačią charakteristiką nupigina ir daro plokščią: ...tasai per stiklelį į reikšmingesnius dalykus spoksojimas.

Tik kelios pastabos dėl Pulgio Andriušio aplaidumo ar nesusivokimo.

Dar sykį nenuneigiant prisiminimų įdomumo bei gerų autoriaus ketinimų, negalima užmerkus praleisti improvizacinius teiginius ar iš piršto išlaužtus lakius prasimanymus. Juo labiau, kad rašymo įgudimas ir retas pasakojimui palinkimas skaitytoją priverčia Pulgiui Andriušiui veik 100% tikėti. Ir, ko gero, mūsiškio teatro istorikai panorės šiais faktais remtis. Paklaidų ir fantazavimo "palaiduose prisiminimuose" pakanka. Šioje laikraštinėje apybraižoje tenka apsiriboti tik keliomis.

Pradėsim nuo Romualdo Juknevičiaus teatru susidomėjimo ir režisūros praktikavimo. Pulgis Andriušis lanksčiai teigia:

"...Tiktai girdėjau, kad su St. Pilkos pagalba R. Juknevičius įdomiai pastatęs Moljero Skrajojantį gydytoją ir pats charakteringai vaidinęs vyriausią rolę".

Tikrovė yra kitokia. Kauno komercinės mokyklos auklėtinis Romualdas Juchnevičius (taip anuomet pavardę rašė) scenai jokio polinkio nėra rodęs ir galgi net į teatro vaidinimus nenueidavo (šis teigimas palydimas manuoju nepatvirtinimo klaustuku). Bent bendraklasiai tokios aistros ar panašių ekskursijų (iki pats pradėjęs vaidinti!) neprisimena.

Atsitiko, kad susidariusioje "komersantų" vaidintojų kuopelėje (kartu su neperseniausiai Bostone mirusiu inž. Adomavičium, irgi įvairių gabumų žmogum) buvo kooperuotas pieštі dekoracija. Tiedu "Ajaksai" kalė, piešė bei spalvino Carlo Gozzi tragikomedijai "Princesė Turandot" Kinijos chano rūmus. Romualdas dailininko orumu ir dailidės stropumu bandė pirmauti, kas sukeldavo garsų bendradarbių - dekoratorių disputą. Kol nepasigirsdavo grėsmingas režisieriaus įspėjimas:

— Broliukai Du Ajaksai, ar negalima tyliau?! Repetuoti neįmanoma!..

Būtų ir likęs R. Juchnevičius (— Ajaksas!) stropaus dekoratoriaus pareigose, jei neatplauktų nelauktas netikėtumas: dėl kažkurių priežasčių repeticijose nepasirodė Chano, Turandot tėvo, vaidintojas: beviltiškai išsinėrė iš sąstato! Spektaklis jau buvo pusėtinai surepetuotas ir, savaime aišku, susidarė nejauki, netgi įtempta padėtis. Staiga bendro susimąstymo (= susirūpinimo!) tylą suardė vieno "ajaksų" rusiškai (!) ir pakankamai ironiškas nuo piešiamų dekoracijų pratartas sakinys:

— O kas gi dabar vaidins Chaną?

— Režisierius nei kiek negalvodamas drožė:

— Tamsta vaidinsi! (— irgi rusiškai.)

Po trumpos pauzės pasigirdo ajakso Juchnevičiaus atsargi replika:

— Ką gi, galima, jei reikia.

Šiuo sakiniu buvo užantspauduotas Romualdo Juknevičiaus (ateityje toks garbingas) įsijungimas į lietuviškojo teatro džiaugsmus ir vargus.

Komercinės mokyklos saviveiklos ratelyje jis suvaidino paminėtą Chaną Altumą, du moljerinius Sganarelius (Gydytojas per prievartą ir Skrajojantis gydytojas) ir galop Skapeną to paties Moljere'o farse "Skapeno išdaigos" ("šposai"!). Tais pirmaisiais sceniniais pasirodymais viešai įrodė įgimtą retą vaidybinį talentą ir teatriniam darbui tinkamumą (+fenomenalę atmintį ir didelį pareigingumą).

Malonų Pulgį Andriušį turiu nuvilti: **Romualdas Juknevičius anuomet jokių režisūrinių, pastatyminių ar panašių polėkių bei pretenzijų nėra turėjęs! Jokio pastatymo nesiėmė ir neįvykdė!** (Šiuo sugriaunama aust ralietiška fikcija ir "tiktai girdėjau" sugestija.)

Dar ilgokai, mano supratimu, R. Juknevičius negalvojo ir nedrįso gyvenimą scenai paskirti. Tik jau laisvalaikius chroniškai praleisdavo aukščiausioje Kauno teatro galerijoje ir ypač žavėjosi Kastanto Glinskio vaidyba.

Kas netiki, tegu paskaito paties Romualdo Juknevičiaus 1928 metais Chicagoje atspaustus ano meto prisiminimus.

Keliais spausdintais puslapiais jis pats fiksuoja įsijungimo į teatrinį (moksleivišką, mėgėjišką) darbą stimulą bei aplinkybes.

Romualdo Juknevičiaus kelyje į sceną buvo įvairūs ir netikėti etapai, o jo į režisūrą palinkimas, matyt, buvo inspiruotas Jaunųjų teatro trumpalaikio veikimo ir veikinio krize.

Pulgis Andriušis, vaizdžiai iš ryškindamas baltą nosinaitę R. Juknevičiaus švarko šoninėje kišenėje, visai iš galvos išleido jo viešėjimą Amerikoje. Vėlaus 1927 metų rudens dienomis Juknevičius buvo atvykęs kažkurių studijų tikslais į Chicagos miestą ir JAV-ėse išgyveno iki 1928 m. vasaros. Susirišęs su buvusiu režisierium, vaidino Kipšą P. Vaičiūno komedijoje "Tuščios pastangos", vėliau padarė nemenkų atstumų keliones po Amerikos lietuvių rytų kolonijas. (Tarp kitko, jo smalsumo buvo paskatintos ir vaidybinės viešnagės ir angliakasių vietovėse). Šių gastrolių metu ekspromtu, pavaduodamas tragiškos mirties sukrėstą vaidintoją, Brooklyne, N. Y. įsikūnijo į Albiną Skinkį (S. Čiurlionienės dramo je "Aušros sūnūs"). Kelionėse vaidino kelis komiškų charakterių personažus. New Yorke buvo įkalbėjęs patefono plokštelių. Vaidyba Amerikoje jam gal atrodė tik kaip prieinama priemonė duonos kąsniui pelnyti, bet aktoriavimas dar, regis, į kraują nebuvo įsisiurbęs. Jo gabumas visur rado pripažinimą, tačiau jį patį mažai teveikė. Čia tinka pastebėti, jog nei režisūra, nei pastatyminiu menu R. Juknevičius ir Amerikoje visiškai nesidomėjo, šiose srityse savo jėgų net nenorėjo bandyti.

Galima įvairiai vertinti "palaidų prisiminimų" kūrėjo iškeliamą ir sentimentais palydimą Stedros (Studentų teatro draugijos) Romualdo Juknevičiaus režisuotą "improvizacinį" Skrajojančio gydytojo spektaklį. Ir pastatyminiai, vaidybiniai,, tekstualiai tai buvo naivus eksperimentas. (Čia rašančio įspūdžiu, laimingą pragiedrulį toje tyrėje tesudarė tik ant aukštų kopėčių pasilipęs ir "ant Daubo pasirėmęs" sufleris Pulgis Andriušis). Betgi įvykimas atskleidė užslėptus R. Juknevičiaus organizacinius palinkimus bei sugebėjimą. Ir, kaip teisingai P. Andriušis pastebi, sutvirtino jo lemiamą įtaką: jaunuomenėje!

Manuoju skoniu, "palaidų atsiminimų" studentiškos atmosferos pastraipose yra didelė klaida: autorius užmiršo pamatinį rašinio tikslą ir panoro efektingai pasireikšti humoristo potencija.

Romualdo Juknevičiaus į teatrinį lietuvišką meną įsijungimas rišasi su tuo momentu, kai jis įstojo į Valstybės teatro vaidybos studiją. Jo talentas bematant atkreipė dėmesį, ir Juknevičiui buvo patikėti vaidmenys (stipriuose aktorių ansambliuose!). Kauno Valst. dramos scenoje jis sėkmingai pasirodė keliose rolėse, debiutavęs Kiškučio vaidmeny (V. Krėvės "Žentas"). Su Viktoru Dineika suporuotas "Hamlete" (Rozenkrancas ir Gildensternas), Pivošos farse "Palanga", vėliau centrinis vaidmuo A. Musset romantinėje dramo-

Nukelta į 4-tą psl.

SEPTINTOJI VIENATVĖS GIESMĖ

O. V. de L. Milašius

Visi mirusieji pasigėrę senu ir įkyriu lietum
Keistame kapinyne Lofoten.
O laikrodis tiksena tolumoj —
Širdy vargingų karstų kapinyne Lofoten.

Ir, dėka praplyštančiom angom juodą pavasarį,
Varnai pasisotina šaltu žmogaus kūnu;
Dėka švelniam vėjui, verkiančiam kūdikio balsu,
Mirusiem saldu yra miegoti kapinyne Lofoten.

Gali būt, aš niekad neregėsiu
Nei marių, nei kapų Lofoten.
Ir visa tai, ką taip karštai mylėjau,
Tėra nutolęs žemės kampas, skendintis kančioj.

Jūs pradingot, jūs nusižudėt, jūs nutolot
Į tą keistą kapinyną Lofoten.
O varde, toks keistas ir mielas manom ausim,
Teisybę man pratarki, ar tu miegi, ar tu miegi?

Tu gali man pasakyti nuostabių dalykų,
Nuskaidriat vyną sidabrinėj taurėj,
Papasakoti istorijų žavingų ir juokingų;
Palik mane ramybėj su savo Lofoten!

Tai gerai! Tame švelnaus patamsio prieangy
Girdžiu liūdesio pilną ir seniai girdėtą balsą.
Ak, jūs mirusieji, gyveną kapinyne Lofoten —
Jūs mirę, jūs mirę, tikrumoj esat mažiau mirę už mane...

Ir tegu Kytojus niekad nesužino, kur aš esu —
Giria, giria yra pilna juodųjų uogų —
Tavo balsas, lyg mėnulio aidas senoj dauboj,
Tai aidas, tai aidas, pasigėręs birželio saule.

...mirusieji pasigėrę lietum...

Ir niekas mano vardo neprataria ten, pakrantėj,
Ir laikas, ir laikas jau tikrai baigtas —

...tik laikrodis dar tiksena...

Kaip ant visų mažų medžių kenčia pirmieji pumpurai
Ir tave be apsigynimo pasmerkia.

Uogienojai lieka ten, kur mes praėjom,
Nesgi aš bijau, aš bijau atgal atsigręžti.
Didelės baltos gėlės glaudžiasi prie tavo kelių —

...jų miegas yra saldus mirusiem...

Ir šešėliai, ir šešėliai nuo meilės pabalę.

Ir netarki man, kad girios vanduo aš esu,
Mano vardas, mano vardas iš tikro mirė.
Tavo akys turi tyro lietaus spalvą,
Tyro lietaus, krintančio į ežero gelmę.

jūs pradingot, ar jūs miegat?..

Ir nieko vėjui nepasako senieji kapai.
Tik gali paliepti ir man paskui sekti.

...Ak, mirę yra mažiau mirę už mane...

Tavo garbanos, kaip vasara, kaip mėnuo ir kaip žemė.
Reikia gyventi, gyventi, vien tik gyventi...

Vertimas **Stasio Santvaro**

(Šiam O. V. Milašiaus tekstui muziką yra parašęs komp. Darius Lapinskas. Jo paties diriguojamam savo kūrinių koncerte šį tekstą dainuos sol. Aldona Stempužienė spalio 24 d. 3 val. popiet Marijos aukšt. mokyklos salėje, Chicagoje.)

AUKSO ŽĄSIS

Naktis tarp filmo žvaigždžių

Šie užrašai skelbiami pirmą kartą. Kadaise redaktorius jų nespausdino. Esą, tonas buvęs "neperdaug rimtas". Tačiau vakar jis pats paskambino, kad nedelsdamas išversčiau savo stalčius. Labai pakilęs susidomėjimas filmu! Gal net ir mano rašinys — pabraukius, pakoregavus...

1963 metai, rugpiūčio 2 diena

Skubiai perkuosi margą švarką, pypkę ir juodus akinius. Šį vakarą skrendu į Montrealį, kaip specialus "Draugo" korespondentas. Turiu parašyti reportažą apie "Aukso žąsies" filmą.

Lėktuve nutariau: tapsiu tikru filmo reporteriu! Rausiuos, knisiuos, ieškosiu sensacijų, iškelsiu gražuoles žvaigždes, sutrempsiu pasipūtėlius dabitas; mane lepins, man pataikaus, mane vaišins triufelių paštetu ir vaiskiu šampanu. Ak!..

Jau mirga Montrealio žiburiai.

Apie mediciną ir margas kojines

Aerodrome mane pasitinka aukštas tipas motociklisto akiniais:

— Sveikutis! Sveikutis atplasnojęs!

Ir, keistai mirktelėjęs, priduria:

— Aš esu daktaras...

Kur jis matytas? Kur jo balsas girdėtas? Gal daktarų suvažiavime?

Įšokam į apdulkėjusią mašiną. Betgi jis ir pasikrovęs! Visas atpakalys užverstas maisto dėžėm: kopūstų galvos, pieno bonkos, dešros, obuoliai, duonos kepalai...

Lekiam, kaip patrakę. Vienu metu Eskulapas smarkiai spusteli koja bėgį, ir man net akyse suraibuliuoja. Kokios margos kojinės! Žalios, geltonom juostom išvedžiotos... Aha, sakau, patekau ekscentrikui į nagus! O gal tai prancūziška įtaka: "joie de vivre". "'jeu d'esprit", "vive le Canada"?

— Tamsta, daktare, turi įdomų skonį, — pirštu parodau į margą kojinę. — Ar nenusigąsta pacientai?

— Nesišaipyk! — kumšteli jis man alkūne į pašonę. — Atlėkiau į aerodromą, net kostiumo dorai nespėjęs nusiimti. Kaip matai, tuo pačiu žygiu vežu maistą filmo šeimynai. Esu, širduk, daktaras, bet ne toks, kaip pats galvoji: gydau Karalių Kleopą ir jo pasakišką dvarą. Kitaip sakant, daktarą vaidinu filme.

— Filmo žvaigždė!.. man užima kvapą.

— Vytautas Sabalys, — prisistato jis. — Buvau vyskupu "Milžino paunksmėje", buvau karčiamninku "Baltaragio malūne", o nūnai perėjau į medikų luomą...

Ričardas Liūtaširdis

Pakeliui mudu susidraugaujam. Pravažiuojam kalno papėdę. Tarp medžių mirga žibintai, ir vasaros vakaras man rodos toks karališkai šviesus, kad aš vėl imu svajoti apie gražuoles filmo žvaigždes.

— Matai, diegas! — juokiasi Vytautas. — Panūdo romantikos...

— Štai ir salė.

— Ne salė, bet lietuviško filmo studija. Jei esi reporteris, vadink daiktus tikrais vardais!

Privažiuojam prie virtuvės durų.

— Ričardai! — šūkteli daktaras. — Pasiimk savo užsakymą.

Ant slenksčio išbėga įkaitęs, kresnas žmogutis, pasirišęs baltą prijuostę.

— Greičiau, greičiau! — ragina jis. — Tavęs jau laukia. Bėk tuojau į grimo kambarį.

Man padės išsikrauti štai šitas vaikinukas.

Vaikinukas? Man net skiauterė, tarsi gaidžiui, pasišiaušia.

— Aš esu spaudos atstovas, gerbiamasis. Atvykau čionai ne dėžių nešioti, bet reportažo apie filmą rašyti.

— Nepapustęs dalgelio, nepapiausi šienelio, — teškia man žmogutis. — Valgyti juk norėsi, ar ne?

— Norėsiu.. — pramykiu.

— Na, tai vikriau susimėtykim!

Saldus interliudas

Mudu šokam prie mašinos. Nešiojam, kilojam, grūdam Dievo gėrybes į šaldytuvus. Staiga per kitas duris įbėga... Ak!.. Man apsąla širdis, o svogūnai bar-bar-bar pro rankas ant žemės. Įbėga dvi žvaigždutės: dailesnių nesusapnuosi!

Juodvi sugriebia žmogiuką už parankių:

— Risiuk, ar duosi vyšnių, kaip žadėjai?

— Smalizės, smalizės! — juokiasi kutenamas Ričardas. — Palaukit, ožkos, surimtėkit! Štai: spaudos atstovas, filmo korespondentas. Spaudos atstove, štai: Rūta Barteškaitė ir Dalia Sibitytė...

Taip ir susipažįstam. Nei pypkės nespėjau užsidegti, nei saulės akinių užsidėti. Susipažįstam per Ričardo Simaniūkščio malonę. Ričardas — galinga asmenybė (kaip vėliau paaiškėjo). Jis ne tik pats "žvaigždžiuoja", bet ir visą filmo šeimą maitina.

O, kerintis filmo pasauli! Aš jau pats kibirkščiuoju — tarp žvaigždžių...

Du veidai ir auksinė vėduoklė

Kai įeinu į studiją — tiek šviesos! Tiek spiginančios šviesos! Didžiuliai prožektoriai plieskia iš visų pusių į vieną salės kampą. Priešais šmėkščioja juodi šešėliai, bet jų apybraižų negaliu įžiūrėti.

— Garsas!... Penki šimtai trisdešimt antroji scena, ketvirta versija! — girdžiu balsą, nors nežinau, iš kur jisai plaukia.

— Kamera!.. Lenta!..

Pasigirsta skardus trinktelėjimas, ir kažkas bėga per visą švitintį plotą. Tik dabar atpažįstu savo daktarą. Jis stovi ant laiptelių, šalia geltonos damos: jau su sidabriniu peruku, rudo aksomo skraiste apsisiautęs. Juodviejų veidus pusiau dengia auksinė vėduoklė. Dama pamoja piršteliu daktarui, jis dar arčiau prie jos prisišileja, o ji šėlmiškai nusijuokia:

— Ki-ki-ki...

— Kirpt! — pasigirsta balsas.

Staiga visas burtas dingsta. Gęsta šviesos. Elena Dauguvietytė (geltonoji dama) prašo sceną kartoti: ji norinti geriau mirktelėti. Čia prie jos pribėga barzdotas pilietis: lygina plaukus, taiso blakstienas. Tuojau apsuka jis ir Sabalį: šukuoja peruką, pudruoja veidą...

— Tas barzdočius — tai Stasys Ilgūnas, mūsų grimuotojas, — girdžiu minkštą balsą.

Atsisuku: stovi baltas, baltas seneliukas, žvaigždėm nubarstytame violete.

(Nukelta į 4 psl.)

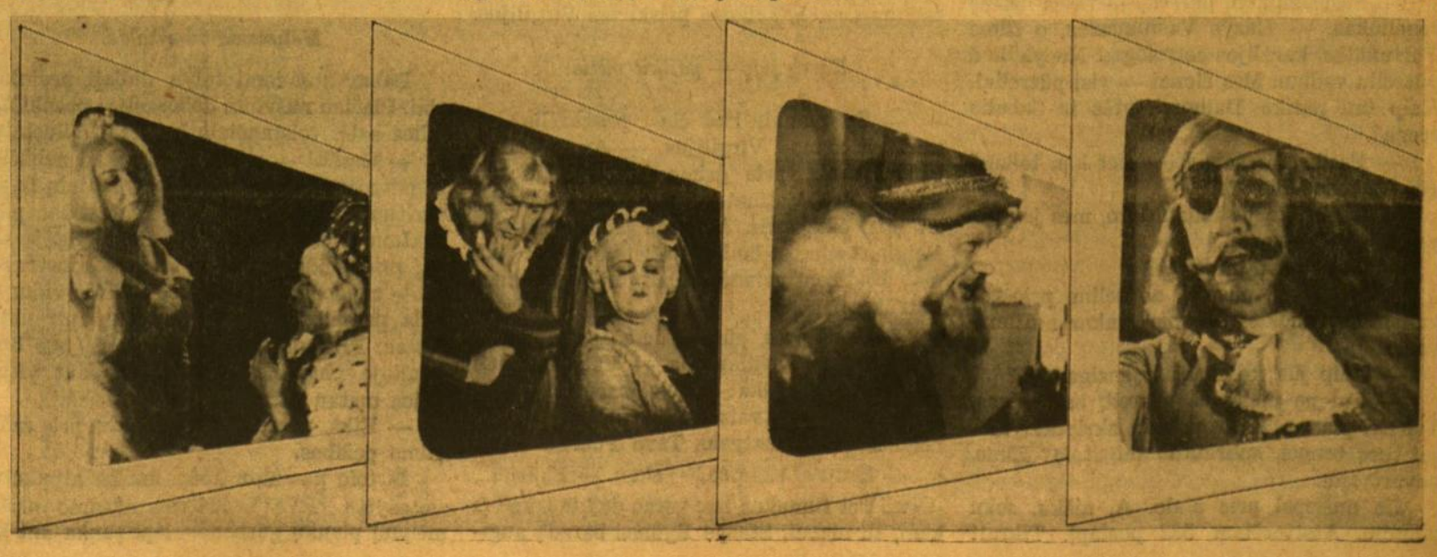

Antanas Petrikonis — **Sodai** (paseelė)

Iš lapkričio 23 d. "69" galerijoj Marquette Pk., Chicagoj, atidaromos parodos.

TEATRINĖS ISTORIOGRAFIJOS

(Atkelta iš 3 psl.)

je "Meile nežaidžiama" ir kt. Kauno scenoje režisavo G. Hauptmano "Prieš saulėleidį". Tai vis priešklaipėdiniai ir poklaipėdiniai darbai. Su Kaunu rišasi ir Jaunųjų teatro dvi premjeros "Dėdės Tomo lūšnelė" ir Balio Sruogos "Milžino paunksmė" (pastarasis spektaklis buvo statytas Valstybės teatro scenoje). Abiem atvejais R. Juknevičius — aktorius dideles viltis patvirtino.

Kitoje vietoje ir kitokia proga teks Romualdą Juknevičių prisiminti išsamiau. Šis rašinys teslepia menką pastangą: įspėti, ar nebūtų tikslu nespaus dinti to, kas nėra patikrinta, kas nėra maždaug tikra! Mūsiškiai teatro istoriografai yra juk pamėgę remtis "autoritetais" ir jų teigimais gilinti savo išmintį. Pasidaro neskani mišrainė (gal ir žalinga?).

Prisimindamas "Vilties" (He jermanso "Vilties žuvimas") pa statymą Klaipėdos Valst. dramos teatre, Pulgis Andriušis, pvz., rašo:

... "Seniai pažįstami Krameris, Jokna, Palubinskas, Rudzinskas, Jackevičiūtė, **Arlauskaitė** (mano pabraukta — st. m.), Bindokaitė buvo lyg grįžę iš Taboro kalno, persikeitę, kažkokie nerėgėti".

Metrika yra neteisinga. Pasiteiravus, nusipelniusi lietuviškos scenos veikėja Zuzana Arlauskaitė-Mikšienė iš Detroito š. m. birželio 11 d. štai ką atrašė:

"Klaipėdos teatre nedirbau. Vilties premjeroje nedalyvavau. Tik sykį, nuvykusi į Klaipėdą, buvau užėjusi į repeticiją.

Žinoma, P. Andriušis mintyse turėjo kitą asmenį: Potenciją Pinkauskaitę.

Panašių "liapsusų" palaiduose prisiminimuose —yra ir daugiau. iš Taboro kalnakelio ar nuo kitų praperšų nusiritusių ir išsinėrusių.

Tenka pasikartoti: Pulgis Andriušis rašo patraukliai, įtakingai. Negerumas, deja, — kad linksta rimtus dalykus subanalinti ir sumenkinti. Nepaslepiama tendencija gal ir būtų atleistina, jei ją remtų jaunatviško veržlumo potvynis, tikras priežastingumas, idėjinis ar ideologinis siekimas, nauji jaunybiniai polėkiai. Šiuos reiškinius Pulgis Andriušis pramirksėjo.

Su Romualdo Juknevičiaus asmenim rišasi didelės įtakos: Andrius Oleka Žilinskas, Mykolas Čechovas, Vera Solovjova - Olekienė, Vincas Krėvė, Balys Sruoga, Vsevolodas Nejercholdas! Ir tai tik keli vardai, tik kelios įtaigos.

Kaunas, Klaipėda, Vilnius, Maskva, Leningradas (vėliau Telšiai, vėl Klaipėda, Kaunas ir t. p.), galop vėl Vilnius. Pedagoginis veikimas. Įvairiuos teatruose pastatyminiai ir režisūriniai darbai. Trumpo, palyginti, gyvenimo reta odisėja, kurioje gali atsirasti vietos ir karžygiškumui ir isterikai ir vilties praradimui. Tai jau, manyčiau, ne palaidiems, o gilesniems apsvarstymams tema ir proga.

Betgi vis dėlto dėkui, kad Pulgis Andriušis, nors ir per savo apdilusią ar būties dulkėmis apsišarmavusią prizmę privertė prisiminti Romualdo Juknevičiaus gyvenimiškąjį asmenį. Ir paskatino pagalvoti apie retą lietuviškos scenos menininko talentą.

Panerti sielą amžinos tiesos spinduliuose yra daug nuostabesnis uždavinys, kaip naują mašiną išrasti pelnui ir žmonių kančioms.

G. Papini

FILMŲ ĮVAIRUMAI

STASĖ SEMĖNIENĖ

Atmintini charakteriai laive pakeliui į Vokietiją

Svarbiausia priežastis, kodėl Stanley Kramer yra taip plačiai gerbiamas kaip filmų gamintojas, yra ta, kad jis skrupulingai stengiasi pravesti gilesnę mintį ir ta kryptimi negaili pastangų. filmus statydamas.

Jojo pastatytame ir surežisuotame filme **"Ship of Fools"** atidengiama su baisiu aiškumu 1930 m. pradžioje vyravusi nuotaika, kai virš Europos kilo Hitlerio grėsmė.

Filmas pastatytas pagal amerikietės rašytojos Katherine Anne Porter romaną, kurį ji rašė net 30 metų. Rašytojos iš anksto numatąs ateitį romanas nesuteikia jokios paguodos Homo sapiens. "Žmonės yra niekam tikę", atrodo besiperšanti jos veikalo filosofuojanti pagrindinė gaida.

Tačiau Kramer pasirodo gailestingesniu. Jis sušvelnina filmą. kuris dabar plačiai pripažintas. Filmo tekstas, parašytas Abby Mann, yra kartu žibantis ir aštrus.

Turinys koncentruojasi apie keleivius vokiečių keleiviniame laive SS Vera, plaukiančiame iš Vera Cruz, Meksikos, į Bremerhaven 1933 m. Tai prieš pat Hitlerio įsigalėjimą Vokietijoje. Rašytoja Porter su preciziniu akylumu stebėjo charakterius: vokiečius, žydus, ispanus ir amerikiečius. Josios susidomėjimas charakteriais kartais primena entomologistę, tyrinėjančią peteliškę, pasmeigtą ant adatos.

Laivas jūroje yra efektingiausia klinika, kurioje galima stebėti žmonių elgesį. Ir šiame laive keleiviai išgyvena savo skausmingas, asmeniškas dramas.

Čia yra La Condesa (Simone Signoret), vaistais mintanti ispanų aristokratė, siunčiama į politinį kalėjimą; Mary (Vivien Leigh), rūkščioji egoistė, Virginijos persiskyrėlė, bėganti nuo artėjančios senatvės, nuolat besikeičianti neapykantoje ir kvailume; Herr Rieber (Jose Ferrer), antisemitas vokiečių leidėjas, Her Lowenthal (Heinz Ruehmann), žydas biznierius, viltingai grįžtąs į savo Vokietiją — "kultūros lopšį"; ispanų šokėjų trupė su vadovu Pepe (Jose Greco); ir Lee Marvin, sportininkas, kurio žvaigždė krinta ir jis kenčia. aštriai besigailėdamas savęs.

Kramer taip parinko svarų aktorių sąstatą, kad jų vaidyba viena pačių aukščiausių: spindinti ir iškalbinga. Jis ne tik suprato, ko reikalavo rolės, bet ir davė progos kiekvienam aktoriui nuspalvinti jas aštriai ir aiškiai.

Filmas daug efektingesnis individualiose scenose, negu visumoje. Daugiausia remiamasi dialogu.

Visas pasakojimas pilnas ironijos ir gailesčio, kai laivas su keleiviais plaukia į vieną pačių baisiausių istorijos laikotarpių. Provokuojančios minties, žiaurokas, paspalvintas aštriu humoru, šaltai skrodžiančiu žvilgsniu permetąs asmenis jų geriausiose valandėlėse ir blogiausiose minutėse. Tik suaugusiems.

Sėkmingai darančią biznį ir aptarnaujančią lietuvius virš 40 metų

Kai ruošiate planus ateičiai, turėkite galvoje kaimynystėje esančią finansinę įstaigą —

CHICAGO SAVINGS & LOAN ASSOCIATION

FEDERAL HOME LOAN BANK SYSTEM — MEMBER — FEDERAL SAVINGS AND LOAN INSURANCE CORPORATION — SAFETY OF YOUR SAVINGS — INSURED UP TO $10,000.

Turtas virš $50,000,000.00

KURIOJE JŪSŲ, KAIP TAUPYTOJO, pinigai yra geriausiai apsaugoti ir neša Jums papildomas pajamas.

- **PRAKTIŠKA** — galite taupyti bet kokią sumą bet kuriuo laiku, pagal jūsų taupymo planų reikalavimus.
- **PELNINGA** — didesnis negu vidutiniškai mokamas dividendas du kartu į metus pridedamas prie jūsų sąskaitos leidžia lengviau siekti tikslų.
- **PARANKI** — vieta patogi ir sieniai įvestas taupymo paštu skyrius leidžia dar daugiau sutaupyti.
- **SAUGI** — nes visos santaupos iki $10,000.00 apdraustos valstybinės JAV valdžios įstaigos.

KAIP NAMŲ PIRKĖJAS Jūs galite gauti paskolą pagal savo reikalavimus ir paruošta biudžetą.

- **NAMĄ GREIČIAU ĮSIGYSITE,** nes mūsų paskolos leidžia greičiau išmokėti skolas ir tapti savininku.
- **ĮSIGYSITE JĮ LENGVIAU,** nes mūsų į nuomą panašūs mėnesiniai išmokėjimai apima paskolą. nuošimčius ir kitus mokesčius.
- **ĮSIGYSITE JĮ BE RŪPESČIŲ,** nes kaimynystėje esanti draugiška mūsų įstaiga yra pasiruošusi Jums patarnauti.

Savo nariams turime pilną patarnavimą:

- Bonai mokslui baigti
- Paskolos namams
- Kalėdų Klubas
- Atostogų Klubas
- Šeimos apdrauda
- Notaro patarnavimas
- Visokių rūšių apdraudos
- Nemokamas kambarys susirinkimams
- Mokame čekius ir duodame nariams specialius Money Orderius
- JAV pašto ženklai
- Parduodame ir išperkame JAV bonus
- Du dideli kiemai automobiliams pastatyti
- Vokai taupyti paštu
- Saugios depozitų dėžės
- Keleivių čekiai

CHICAGO SAVINGS

AND LOAN ASSOCIATION

6245 So. Western Avenue — Tel.: GR 6-7575

VALANDOS:

PIRMADIENĮ . . . 12:00 P.M. — 8:00 P.M.
ANTRADIENĮ . . . 9:00 A.M. — 4:00 P.M.
TREČIADIENĮ visą dieną uždara.
KETVIRTADIENĮ . . 9:00 A.M. — 8:00 P.M.
PENKTADIENĮ . . . 9:00 A.M. — 8:00 P.M.
ŠEŠTADIENĮ . . 9:00 A.M. — 12:30 P.M.

NAKTIS TARP FILMO ŽVAIGŽDŽIŲ

(Atkelta iš 3 psl.).

Dantė ir Virgilijus

— Susipažinkim, pūzreli, — tiesia dešinę seneliukas. — Kazys Vasiliauskas, o filme Fortunatas, karalijos astrologas. Nepyk, kad pūzreliu vadinu. Mes čionai — visi pūzreliai. Kaip tau patiko Dauguvietytės ir Sabalio scena?

— Patiko, — sakau, — bet kas toliau? Ką jie toliau daro?

— A! Tą, ką jie toliau daro, mes jau užvakar nufilmavome.

— O kas buvo prieš tai?

— Prieš tai, pūzreli, aš selinu prie tos auksinės vėduoklės. Tą mes vakar nufilmavome.

— Kaip jūs toj maišaty susigaudot?

— Tai ne maišatis, pūzreli, bet planas. Tvirtas planas. Kam gi būtų skriptas? Matai tuos tomus, sukrautus ant stalo? Eime, pavartysim.

Jis nušlepsi prie stalo. A, aišku, seku įkandin. Atsiverčiam 532 puslapį. Tikrai! Lapo apačioj užbrėžtas ketvirtainis, o jame nupiešti du dideli veidai, besišypsą pro vėduoklę. Viršuj surašyti paaiškinimai aktoriams, apačioj kamerai ir apšvietimui.

— Betgi toji scena nepaprastai trumpa! Kiek tokių jums reikia nufilmuoti, kad sudėtumėt filmą?

— Tūkstantį ir du šimtus, — juokiasi mano palydovas. — Mes, pūzreli, turim savo kasdieninę '"normą". Tol iš čia neišeinam, kol devynių dešimčių nesuraitom.

— Bičiuli, — sakau, — pats man esi, tartum Dantės kelionei priskirtas Virgilijus.

Kartą įėję — palikit viltis

— Tu manai, kad čia pragarėlis? — mirkteli mano Virgilijus. — Ar matai tą raudonplaukį prie grimo kambario durų? Pats jį neabejotinai pažįsti — Algimantas Dikinis, čikagietis. Atsivežė jaunikaitis tris išeigines eilutes: lankys pažįstamus, svečiuosis... Kad bent valandėlei būtų nuo grandinės nutrūkęs!

— Ir aš pats, pūzreli, ir aš pats, — net susigraudina Vasiliauskas. — Vakar žmonai išsiunčiau atviruką: "Miela žmonele, čionai regi Montrealio vaizdus, kurių aš niekada nemačiau ir nematysiu. Tavo Pūzras."

— Žiauriai skamba, — skau, — žiauriai...

— Bet filmukas bus geras daiktas, ką? O kam, tu manai, Stasys Ilgūnas barzdą augina? Tai lyg kokie apžadai: tol jis jos nekirps, kol mes filmo nesusuksim. Tik mus, kaip ožius, du sykius į dieną varo skustis. Per pietus naujai barzdas apsigramdom, ir jis vėl mus visus nutepa, nes kitaip naktinėse nuotraukose jau šeriuoti atrodytumėm.

— Šviesa! — vėl pasigirsta balsas, ir vėl ūžteli, trykštanti iš visų pusių, šviesos srovė. Vėl sublizga auksinė vėduoklė, ir geltonoji dama vilioja daktarą piršteliu: jau penktą kartą. Pasižiūriu į laikrodį — pamojavo, pasijuokė lygiai šešias sekundes...

Mėlynasis admirolas

Dabar stumiami tolyn didieji prožektoriai. Plačiau nušvinta dekoracija; pasakiškos pilies salė, tolstančiais bokštelių siluetais.

— Gražu! — sakau. — Niekad nebūčiau pagalvojęs, kad iš kūgių, ketvirtainių ir apskritimų susidėstytų tokia fantastiška pilis.

Imu drąsiau žvalgytis. Pagal ilgąją sieną, prieblandoje, sustatyta kita konstrukcija — raudono kolorito salė, kurios viduryje kyla paaukštinimas ir mašastu aptrauktas sostas. Priešais karališkąją menę bus bene "Žaliojo pingvino" užeiga, nes ant vienos nišos matau užtupdytą žalią paukštį.

— Eikš, pūzreli, nuvesiu tave prie mūsų filmo pažibos.

Iš tolo pamatau kėdę, kurios atpakalyje užrašyta: "Pilka". Mėlyno aksomo pečiai, mėlynų plaukų garbanos, lepi ranka ant kėdės atramos... Nuošalioj prietemoj vaizdas įspūdingas. Aš žiūriu į tą mėlyną žvaigždę, lyg astronomas į Saturną, apgaubtą švytinčiu ratu.

— Stasiuk, — sušnabžda prišlepsėjęs Vasiliauskas, — atvedžiau tau spaudos atstovą.

Lepi ranka pakyla, suplazda mezginiai, blyksteli auksu apvedžioti rankogaliai.

— Servus...

Kai jis atsisuka, matau, kad jo dešinė akis juodai perrišta.

— Pone Pilka! — sušunku. — Tamsta vaidinsi tik viena akim!

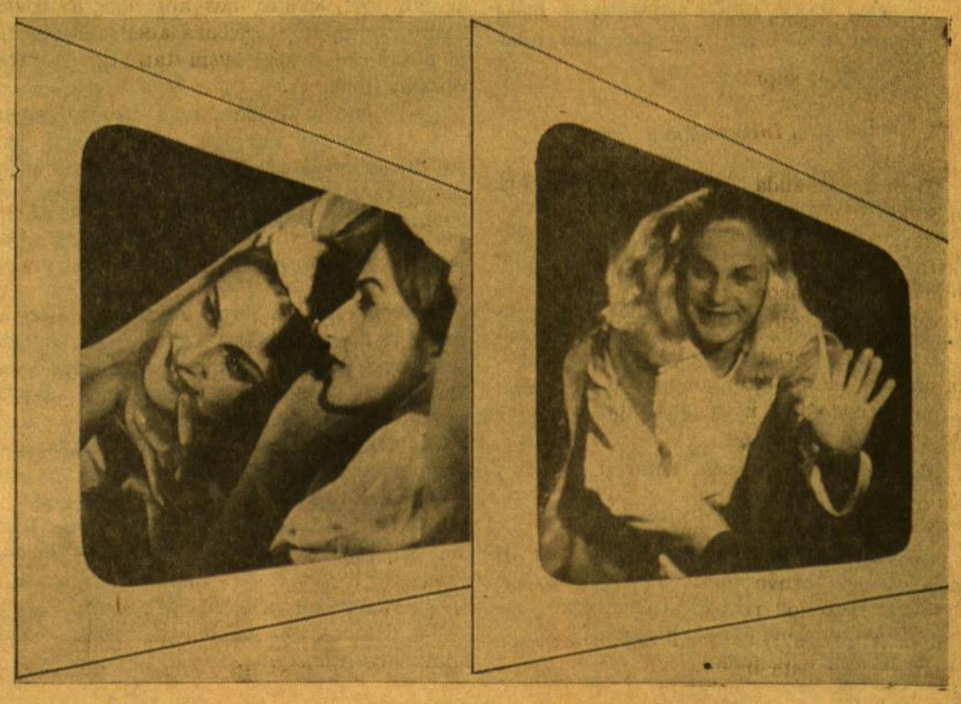

Rašytojas ir publika Mariaus Katiliškio 50 metų sukakties minėjime, spalio 9 d., Chicagoje. Priekyje iš kairės į dešinę: dr. Rimvydas Šilbajoris, Marius Katiliškis, Milda Šilbajorienė, Henrieta Vepštienė, Vytautas Vepštas, Julius Vepštas, Algimantas Kėželis, Dalia Mieželienė ir kt.
Nuotrauka Zigmo Degučio

Paminėtas ir apdovanotas rašytojo Mariaus Katiliškio pusamžis

Rašytojo Mariaus Katiliškio 50 metų sukaktis spalio mėn. 9 d. ryškiai atžymėta Chicagoje, kurioje ir pats jubiliatas gyvena. Akademinę iškilmę Baleto mokyklos teatre surengė Santara-Šviesa. Arti 250 žmonių talpinanti salė publikos buvo perpildyta. Tai džiugus reiškinys, liudijąs mūsuose kultūrinio intereso gajumą.

Rengėjų pavadintą Vakarą su Marium Katiliškiu pravedė A. T. Antanaitis. Taręs trumpą atidarymo žodį, jis pakvietė dr. Rimvydą Šilbajorį skaityti paskaitą apie tėvų žemę Katiliškio kūryboje. Prelegentas akademiškai paruoštame ir sugestyviai perteiktame žodyje perbėgo visą Katiliškio kūrybą, vers damas knygą po knygos, sumaniai iškeldamas jų stilistines bei idėjines savybes, drauge už griebdamas ir vieną kitą literatūrinę problemą.

Anot prelegento, literatūra negali savo ekrane vien tik kar toti tikrovę. Literatūra, nors ir išaugusi iš tikrovės, turi ir savo, ir tik savo, gyvybę, kuri praauga pačią tikrovę. Čia jau kyla didysis būties uždavinys ir klausimas: kaip būti? Viso to apsčiai randama ir Katiliškio kūryboje.

Pirmojoj Katiliškio išspausdintoj novelių knygoj "Prasilen kimo valandoj" akis akin visur susiduriam su mūsų pačių didžiąja praradimo šmėkla karų ir pokario metais. Į praradimą krintam kaip į duobę. Visą šio laikotarpio Katiliškio kūrybą galėtume pavadinti: temos ir variacijos praradimo rakte. Katiliškis yra gilus intymiausio gamtos alsavimo jautėjas. Jis ir minėtą praradimą geriausiai išsako per gamtą. Bet pats tobuliausias ir tikras menas yra ten, kur idėjos pirmiausia virsta sintaksės ir gramatikos problemomis.

Pagaliau žmogus — veikėjas ateina Katiliškio puslapiuosna kaip pats didžiausias dalykas. O gamtos ir žmogaus nedalomu mas pateikiamas "Užuovėjos" knygoje, kur sąmonė jungiama su pačiu buvimu. Tik pergyveni mas ateina ne iš vidaus, o iš lauko, iš gamtos. Visur vientisas ir nepertraukiamas būties stebėjimas. Bet "Užuovėjos" kaimas ne pastoralė, kur porcelano piemenukai gano šilko aveles. Žmogus čia vispusiškas, su kančia ir vargu. Moraliniai sprendimai čia būtų sunku išvesti. Visatos buvimo faktas ir amžinoji visatos rimtis Katiliškiui yra ir didžiausias moralinis apsisprendimas.

Tačiau Katiliškio raštuose vis dėlto aplinkybės daug kur nustelbia žmogų ir charakterius. O kūrybinė dinamika prasideda tada, kada žmogus keičia nusistovėjusią gamtos vagą.. Bet tada prasideda ir gaivališkas žmogaus smukimas že myn, kaip regime romane "Miš kas ateina ruduo". Bet Katiliškis nėra koks pesimistas. Ir po tragedijos jaučiame, kad būtyje viskas judės įprasta vaga ir toliau.

Bet kitur katastrofa nusineša ir autorių, ir jo žmones, kaip romane "Išėjusiems negrįžti". Čia tai tikras nesukontroliuojamas jausmo prasiveržimas. Išsiveržia karti ironija karo sukrėsto pasaulio pamišimui.

Ar pasiliko su sutremptuoju Katiliškio žmogumi Dievas? Tur būt, ne. Bet ir šitokiame kataklizme prošvaiste prasiver žia tikėjimas didžiuoju buvimu, o mene susigrąžinamas kūrybinis pergyvenimas, savo prasme nustelbiąs praradimo skaudulį.

Minėjimo staigmena ir naujiena buvo žinia, kad Santara-Šviesa yra užsimojusi mūsų kūrėjams skirti, taip vadinamas, kūrybines stipendijas. Anot šios organizacijos pirm. Raimundo Mieželio, tikimasi, kad kūrybinė stipendija, kad ir neilgam laikui atpalaiduos kūrėją nuo jo kasdieninio darbo ir suteiks jam galimybės atsidėti vien kūrybinėm pastangom. Kūrybinės stipendijos suma yra $2,500. Šiemet tokia stipen dija ir buvo paskirta Mariui Katiliškiui ir vakaro iškilmėje jam įteikta. Be raštu gautų sveikinimų jubiliatą dar gyvu žodžiu bendros darbovietės lietuvių vardu sveikino Stasys Grigarauskas, linkėjimus pastiprindamas kasdieninės aplin kos bičiulių konkrečia rašytojo plunksnai parama.

Po šios, sakytume, akademinės minėjimo dalies vakaro dalyviai labai šiltai priėmė ir Sce nos darbuotojų sąjungos šiam minėjimui talką — inscenizuotas ištraukas iš M. Katiliškio romano "Miškais ateina ruduo". Ištraukos buvo sumaniai atrinktos, įvairios savo lyriškumu, situacijų įtampa ir humoru. Vaidino Z. Kevalaitytė-Visockienė, A. Kėželienė, L. Barauskas ir J. Raudonis, sukurdami ryškius vaizduojamųjų žmonių charakterius. Be kita ko. J. Raudonis čia ėjo ir spektaklį surišančio svajingo pasakotojo pareigas. Visą šį Katiliškio kūrybos gabalą scenai parengė ir režisavo akt. A. Dikinis, o nuotaikingas, skonin gai apšviestas scenos dekoracijas paruošė dail. O. Virkau.

Visas šis Katiliškiui ir literatūrai skirtas šeštadienio vakaras yra tik ką prasidėjusio, naujo mūsų kultūrinės veiklos sezono geras pranašas.

k. br.

Santaros - Šviesos pirm. Raimundas Mieželis įteikia kūrybinę stipendiją rašytojui Mariui Katiliškiui.
Nuotrauka Zigmo Degučio

KITI NUGAROS SKAUSMAI

Dr. M. J. Pohunek, D.C.

Dr. M. J. Pohunek

Dauguma nugaros skausmų atsiranda nuo nervų spaudimo, ar išsitempimo, kuris atsiranda nugarkaulio kaulams iškrypus iš savo vietos. Betgi yra ir kitų nugaros problemų, nuo kurių atsiranda skausmas, gėlimas ar bendrai nemalonus jausmas.

Mėšlungis raumenyse yra paprasta nugaros skausmų priežastis. Kai kurie tų skausmų praeina be daktaro pagalbos. Iš kitos pusės, kai kurie tų skausmų jaučiami ištisus mėnesius, net metus ir gali būti pašalinti tik specialisto.

Nugaros skausmai būna nuo raisčių spaudimo, kuris atsiranda nuo kritimo, paslydimo ar netinkamo kėlimo. Šita padėtis yra paprastai labai skausminga ir varžanti veiklumą. Daugumoje atvejų žmogus turi ieškoti pagalbos pas prityrusį chiropraktiką.

Nugarkaulio apatinės dalies bei dubens junginio iškrypimas gali sukelti skausmus glubuose ar kojoje. Ši padėtis yra labai skausminga ir visad reikalauja chiropraktiko prityrusios rankos ją atitaisyti.

Disko spaudimas yra kasdieninis reiškinys. Diskas yra suspaustas tarp slankstelių ir erzina nervą, kuris eina tarpe tų slankstelių. Tai gali sukelti chronišką skausmą ir iššaukti, jei laiku neatitaisomą disko iškrypimą.

Disko iškrypimas yra pati stipriausia disko spaudimo forma. Šioje stadijoje diskas yra visai sunaikintas, kas iššaukia nuolatinį nervo spaudimą, sukeliantį nuolatinį skausmą, niekad nepraeinantį, nežiūrint kaip mėginsit pakeisti poziciją. Disko iškrypimas nėra paprastas dalykas. Iš visų negalavimų, kurie sukelia nugaros skausmus, disko iškrypimas yra sudėtingiausias.

Visi anksčiau išvardinti negalavimai yra pataisomi chiropraktiko naudojamais metodais.

Net chroniški nugaros negalavimai, varginantys ištisų metų eilę, gali būti pataisomi nustačius diagnozę ir naudojant atitinkamus gydymo metodus. Apleisti nugaros skausmą ir jo negydyti yra tikrai kvailystė, nes iš to gali kilti kitos rūšies rimtos problemos.

Šis straipsnelis yra vienas iš serijos pamokymų apie sveikatą iš SOUTHWEST CHIROPRACTIC CLINIC, 2739 W. 55th St., tel. 476-3422 Dr. M. J. Pohunek, Dr. R. Czaplicki ir Dr. D. J. McCarthy (sk)

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ

COSMOS EXPRESS
MARQUETTE GIFT PARCEL SERVICE

2608 ir 2439 West 69th Street
Chicago 29, Ill. Tel. WA 5-2737.

3212 South Halsted Street
Chicago 8, Ill. Tel. CA 5-1804

Lietuvių bendrovė, kuri turi teisę siuntinius siųsti be tarpininkų tiesiai iš Chicagos į Lietuvą.
Didelis pasirinkimas geriausios rūšies medžiagų ir kitų prekių žemo mis kainomis.

E. ir V. Žukauskai

Kas tik turi gerą skonį,
Viską perka pas Lieponį!

LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI
FURNITURE CENTER, INC.
MARQUETTE PK., 6211 S. Western PRosp. 8-5875

Vedėjas J. LIEPONIS

Pirmad. ir ketvirtad. nuo 9 iki 9:30. Kitom dienom nuo 9 iki 6 val vak. Sekmadieniais atdara nuo 12 iki 5 v.v.

Only SIEGLER'S Heavy Duty
CAST IRON CONSTRUCTION
can withstand and USE the 4 times hotter heat

There are many reasons why Siegler Home Heaters are constructed of heavy cast iron. First, it will withstand continuous high temperatures necessary for full house heating. It can't make annoying "popping" noises like so many sheet metal heaters do. It permits the sturdy construction that gives you many, many years of dependable, trouble-free service. Just try and tip a Siegler—you'll be convinced it's built to last!

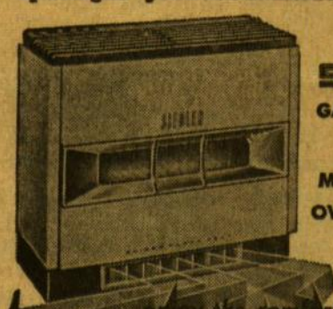

SIEGLER
GAS HOME HEATERS
GIVE YOU
MORE HOTTER HEAT
OVER YOUR FLOORS!

enjoy the comfort of
SWEEPING SUPER FLOOR HEAT
see the solid, Siegler home heaters today at

ARBET FURNITURE
2442 W. 47th St., Chicago 9, Illinois
Tel. FRontier 6-1100 AUGIE BELAUSKAS

Taupykite

MES MOKAME
4 1/2 %
ANT VISŲ SĄSKAITŲ

Daugiau kaip 50 metų sąžiningai patarnaujame lietuviams.

Kiekviena sąskaita ligi $10,000 apdrausta Federalės valdžios agentūroje

FEDERAL SAVINGS AND LOAN INSURANCE CORPORATION — SAFETY OF YOUR SAVINGS — INSURED UP TO $10,000

FEDERAL HOME LOAN BANK SYSTEM

August Saldukas, Prezidentas

4040 Archer Ave. Chicago, ILL. 60632
Telef. CL 4-4470

Mėlynasis admirolas pasitaiso raištį ir teatrališkai atsilošia:

"'Praradau, drauguži, ją su piratais kovoje"... Sėsk, jaunuoli, — parodo jis šalimais stovinčią kėdę. — Sėsk ir pasiklausyk. Tiesa, akis viena, bet užtat — kokia akis! Tarp akių tamsta staiga aptiksi... akį! Ar supratai?

Man rodos, supratau...

Interview

Devintą valandą vakarienė. Salė tuštėja, valgykloj užsižiebia šviesa. Ričardas jau neša garuojančius katilus iš virtuvės. Tik prie skripto staliuko dar rausiasi žmogysta: žaliom kelnėm, basom kojom, margais, ties juosmeniu mazgu paristais, marškinia s.

— Jaunas prieteliau, — paima mane Pilka už parankės. — Laikas pačiam susipažinti su režisierium. Eiva, pristatysiu sveiką Birutei Pūkelevičiūtei.

Aš vos spėju įsikąsti (dar neuždegtą!) pypkę ir išsitraukiu iš kišenės (dar tuščią!) užrašų knygutę. Pagaliau, interview!..

— Gerbiamoji, — pradedu lygiai taip, kaip buvau lėktuve sugalvojęs. — Aš esu siųstas "'Draugo" redakcijos...

— "Draugo"! — pertraukia mane nudžiugusi žmogysta ir susikelia kojas ant kitos kėdės. — Tai draugu ir pabūk! Pabėgiok po vakarienės su lenta: mes jau visi jau krintam nuo kojų, o naktis dar jauna.

Turiu silpnybę moteriškėm — atsakyti negaliu. Tik kam toji lenta ir kur aš turiu su ja bėgti?

— Lenta yra scenos numeris, drauguži. Pagal ją aš vėliau scenas atskirsiu, identifikuosiu. Eikš, parodysiu tau, ką daryti. Mesk tą pypkę ir tą knygutę!..

Taip prasideda mano filminė karjera.

Oskarai ir kavos konfliktas

Prie stalo šešiolika dūšių. Karalius (Leonas Barauskas), nusiėmęs karūną ir atsisagstęs šermuonėlius, tašo iš peties jauč o kepsnį:

— Ta šviesa smogia į akis, lyg komunistų kankinimo kameroj.

— Levuk, gausi Oskarą, už vakarykštę sceną tikrai gausi! — juokiasi Vasiliauskas.

— "Subtiliau, subtiliau"... Kiek to subtilumo išspausi kai tau į veidą suremta dvidešimt tūkstančių vatų?

Žiūriu: kiekvienas beturįs savo asmenišką puodelį kavai gerti.

— O čia — svečiui...

Švelnus balselis, švelniai pračeža rausvi šilkai. Pati karalaitė — Viltis Vaičiūnaitė... Vizija nuplazdėjo kiton stalo pusėn. Tik prieš mane pūpso baltas puodelis ir ant jo užrašyta: "Draugas".

Aš net susijaudinau. Kiek atidumo!

— Susilauksi iš merginų atidumo! — paverčia niekais mano gražiausius jausmus Vincas Skaisgiris. — Tie puodeliai sugalvoti tam, kad kiekvienas pats savo drumzles išsiplautų.. Va, matai, — manasis, kaip krištolas!

Ir išdidžiai pakelia į viršų puodelį: "Žaliojo pingvino šeimininkas!"

Čionai įbėga į valgyklą Kazys Veselka, žvangindamas juokdario skambučiais. Kostiumas baltas, kaip sniegas; dailus, rodos, būtų vaikinas, tik labai piktas.

— Ričardai! — įsiremia jis prieš pypkiojantį intendantą. — Ar tu verdi kavą, ar barščius? Matytumėt, koks vaizdas virtuvėj! Puode kunkuliuoja kava, kaip ugniakalnis. Ar tu nežinai, Risiau, kad kava yra taurus gėrimas? Kavą gerai išvirti — tai ne buizą užspirginti!

— Maniau, kad, ilgiau pavirinus, bus stipresnė...

Pašoka susijaudinę dar keli kavos mėgėjai, ir užverda mūšis už kavos garbę.

— Kai aš pats kavos negeriu... bando teisintis Ričardas.

— Tai gerk! Gerk ir semkis iš kavos stiprybės! Kas mus čia guodžia ir per naktis išlaiko? Kava ar batviniai?

— Rytoj krikštysim Kėvalaitytę, — nutraukia jautrią temą diplomatiškas Vasiliauskas. — Atskris Zitutė, atplasnos... Mes kiekvieną pakilojam už pirmą nufilmuotą sceną: debiutas, filmo krikštas...

Staiga pasigirsta triukšmas iš salės. Visi išbėgam pasižiūrėti, kas įvyko. Atverti langai atsilošia į salės vidų, o ant kiekvieno lango sugulę po du vaikus. Tamsoje aš anksčiau net nepastebėjau, kad filmavimo metu būta žiūrovų. Jiems, pasirodo, įsakyta tylėti, kaip peliukams po šluota. Nors lietuviškai jie nesupranta, bet jau nuo ryto subėga iš visos gatvės ir rymo, sugulę ant langų. Dabar susipešta dėl vietų...

— Kur princesė? — šaukia viena mergaitė. — Aš turiu jai dovanų. Aš myliu princesę!

Ir salėn įkrinta daržely suskintų gėlių puokštė.

Prie kito lango Stasys Pilka ginčijasi su vienu mažu jūreiviu.

— Tu nesi tikras admirolas. Tu neturi žiūrono!

Aš žaviuosi Pilka, kai jis susisuka iš popieriaus tūtelę ir prisideda ją prie akies.

— Dabar — tu admirolas! Tikras admirolas! — sušunka jaunas entuziastas ir vos neįvirsta į salę.

Kur triufelių paštetas?

Dešimtą valandą filmuojam toliau. Taip, filmuojam, nes dabar ir aš bėgioju su lenta, kaukšindamas jos pražiodytus dantis. Jau žinau, kodėl kaukšinu: tai bus garso ir vaizdo derinimo ženklas. Tik perdaug šaunius batus nusipirkau: a, jeigu jie nespaustų!

Darbą baigiam pusę antros. Tada Ričardas išdalina po alaus bonkutę. Miego dar nesinori, nors rytoj turim keltis šeštą valandą. Dar anksčiau kelsis Stasys Ilgūnas: peršukuos perukus, naujai susuks garbanas.

Ne, miego dar nesinori. Širdis giedra, norėtųsi dainuoti...

Visi gyvenam netoliese. Pilka klebonijoj, merginos kaimynystėj, o ir Ričardas už kelių žingsnių: jo namuose vyrų bendrabutis. Įvairiai stumdom lovas, nešiojam čiužinius, kol šiaip taip susitalpinam. Tik pačiam šeimininkui atitenka įtempiama verandos kėdė, ant kurios jis ir susiraito, užsiklojęs lietpalčiu.

— Nesirūpink, vaikine, — dar mosteli jis mano pusėn. — Senas vaiskas darganos nebijo.

Mano užrašų knygutė taip ir liko tuščia. Neiškėliau sensacijų, neragavau triufelių pašteto, nesutrempiau pasipūtusių dabitų. Jų net nesutikau.

Bet reportažą parašysiu: viską prisiminsiu. Gal net pasirašysiu tuo įmantriu vardu, kurį andai lėktuve susigalvojau —

HERMIS

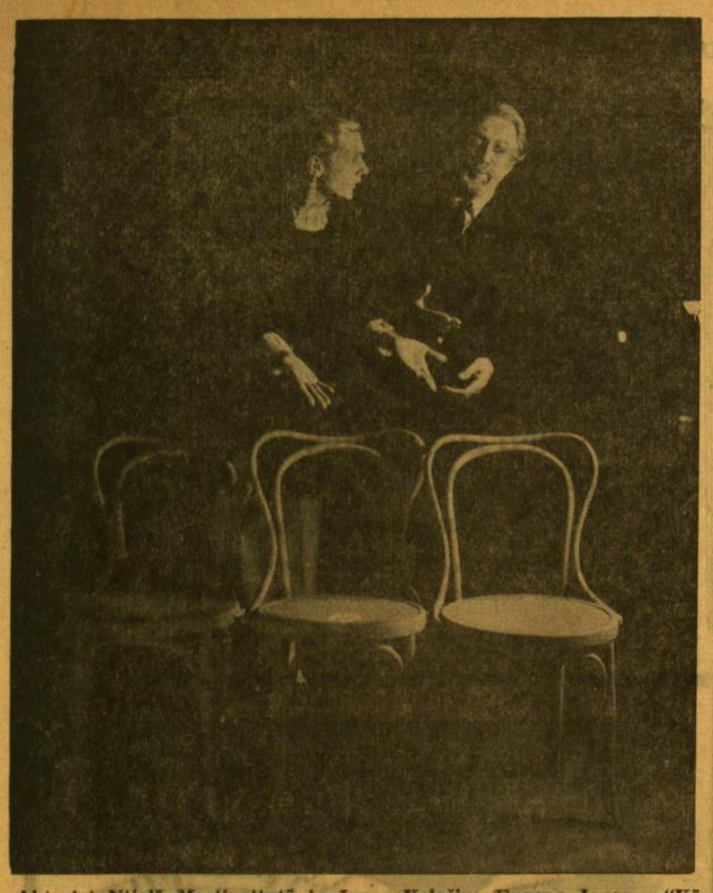

Aktoriai Nijolė Martinaitytė ir Jonas Kelečius Eugene Ionesco "Kėdėse". Nuotr. Alg. Kezio, SJ.

MAŽASIS TEATRAS DAR GYVAS

Po "Gyveno senelis ir senelė" spektaklio Chicagoje Jurgis Blekaitis "Drauge" rašė: "Gabi aktorių pora, **Nijolė Martinaitytė** ir **Jonas Kelečius**, parodė kultūringą gabaus autoriaus teksto interpretaciją. Sukurta pusiau šiurpi, pusiau komiška asmenišką įnašą lietuvybei, nes tos nesuskaičiuojamos valandos, įneštos į praktiškos vertės beveik visai neturintį lietuvišką teatrą, yra grynai "labour of love", t. y. darbas iš meilės dramai ir gimtajai kalbai. Būtų labai svarbu ir toliau išlaikyti atlikti technikinį darbą ir atpalaiduodami autorius susikoncentruoti daugiau veikalu api-

Čiurlionio sukaktis ir nuomonės dėl jo kūrybos

Š. m. rugsėjo 22 d. lietuviams laisvajame pasauly ir okupuotoje Lietuvoje minint 90-sias M. K. Čiurlionio gimimo metines, aptariama dailininko ir kompozitoriaus kūryba, priminama kūrėjo įtaka, paliečiamas kūrybos įvertinimas kituose kraštuose. Pastaruoju metu Lietuvoje pastebėtas reiškinys — aiškinti, kad M. K. Čiurlionis netinka gretinti su abstraktaus meno srove. Tai vyksta ne tik Vakarų, bet ir kai kurių Rytų bloko komunistinių režimų santvarkos kraštuose. Šia tema pasisakė L. Šepetys Vilniuje leidžiamoje "Pergalėje" (nr. 8), paskelbtos žinios ir kitoje spaudoje.

L. Šepetys pastebi, kad 1958 m. Baden Badene išleistoje dviejų autorių G. Poensgen ir L. Zahn studijoje "Abstrakte Kunst — eine Weltsprache" **teigiama, kad istoriškai abstrakcionizmo pirmtaku esąs M. K. Čiurlionis.** Kituose veikaluose stengiamasi pasiremti Čiurlionio darbais, pagrindžiant abstraktaus meno išliekamąją estetinę vertę (Konrad Ferner, "Der Aufstand der Abstrakt — Konkreten", Muenchen, 1960). Pagal L. Šepetį, trečioji autorių grupė, kuri Čiurlionį priskiria abstraktistams, tai lietuvių ir aplamai Pabaltijo emigracija.

Toliau argumentuojama, kad M. K. Čiurlioniui iš esmės visada "buvo svetimos ir emociškai nesuvokiamos meno srovės, ruošusios dirvą abstrakcionizmui". Esą 1901—1902 m. dailininkas bodėjęsis modernistine aplinka. 1903—1905 m. studijuodamas Varšuvoje Čiurlionis atvirai atsiribojęs nuo to modernistinio meno poveikio. Pagal Šepetį, Čiurlionis nepriklausąs prie menininkų, kurių kūrybą būtų galima išvesti iš vienos ar kitos meno srovės arba atskiro menininko įtakos. Taip pat esą netikslinga ieškoti jo tęsėjų. Dėl to, kaip teigia Šepetys, Čiurlionis turįs daug bendro su Picasso, nes jų kūryba esanti "tarytum tolygi tik jų gyvenamojo amžiaus sukrėtimams ir žmonių likimams". Pagaliau, L. Šepečio nuomone, nesą galima Čiurlionio kūrybą suvokti iš vieno kito paveikslo ir jį aiškinti atitrauktai nuo visos kūrybos. Kiekvienas jo paveikslas esąs tik vieno milžiniško paveikslo sudėtinė dalis.

Mums čia tenka priminti dr. J. Girniaus žodžius L. Enciklopedijoje (4 tome), būtent, kad Čiurlionio "reikšmė mūsų tautinėje kultūroje remiasi ne įtaka kitiems ir ne kitų pažadinimu, bet tik savo paties savita kūryba, galingai nušvietusia lietuviškosios dvasios gelmes". (E.)

× **Viktoro Petravičiaus spalvotų medžio raižinių paroda Beverly Shore.** Būdama Chicagos kamynystėje, ši vietos lietuvių kolonija spalio 3 d. savaitgalyje Masiulių namuose suorganizavo dail. V. Petravičiaus darbų parodą, turėjusią čia nepaprastą pasisekimą. Paveikslus įsigijo: Vincė ir Jonas Jurkūnai — 3, Erika ir Erdvilas Masiuliai — 3, Irena ir Leonas Nekai — 2, Jūratė ir Lionginas Pečiūrai — 1, Aldona ir Jonas Kubiliai — 1, Teresė ir Jonas Mildažiai — 1 ir Izolda Ralienė — 1.

× **Dviejų lietuvių dailininkų parodos Chicagos miesto galerijose.** Šiuo metu čia vyksta **Vytauto Virkau** darbų paroda Blackhawk restorane, 139 N. Wabash Ave., ir **Janinos Marks** Harper galerijoje, 5210 So. Harper Ave. Parodų lankytojai ir spauda joms rodo nemažo dėmesio.

MOVING
Apdraustas perkraustymas
įvairių atstumų
A. VILIMAS
3415 S. Lituanica Ave
Tel. FRontier 6-1882

MARQUETTE PHOTO SUPPLY
REIKMENYS FOTOGRAFAMS
IR MĖGĖJAMS
Daug sutaupysite pirkdami čia
įvairių filmų foto aparatų ir

Pristatome Visokių Rūšių
STATYBAI IR NAMŲ
PATAISYMUI MEDŽIAGĄ

CARR MOODY
LUMBER CO.
STASYS LITWINAS, Prez.
3039 So. Halsted St., VI 2-1272
Apkainavimą ir prekių pristatymą
teikiame nemokamai.
Raštinė atdara kasdien nuo 8 val.
ryto iki 6 val. vakaro ir šeštadieniais iki 3 val. p. p.

ROOSEVELT PICTURE
FRAME COMPANY
Manufacturers

PLANINGAS TAUPYMAS
MOKA GERUS DIVIDENDUS!
PRADĖK TAUPYTI ŠIANDIEN!

● Pinigų taupymui nereikia važinėti. Juos galite atsiųsti paštu, nes mes apmokam visas pašto persiuntimo išlaidas.

Paskolos, perkant namus, daromos ilgiems terminams ir žemais nuošimčiais mėnesiniais išsimokėjimais.
Dėl visų informacijų, kreipkitės į

MUTUAL Federal SAVINGS
AND LOAN ASSOCIATION OF CHICAGO
2212 WEST CERMAK RD. — CHICAGO — VI 7-7747
OFFICE HOURS: Monday, Tuesday, Friday 9 to 4; Thursday 9 to 8; Saturday 9 to 1; Wednesday closed.
JOHN J. KAZANAUSKAS, President

FEDERAL SAVINGS AND LOAN INSURANCE CORPORATION
SAFETY OF YOUR SAVINGS
INSURED UP TO $10,000

Mūsų erdviose patalpose turime didžiausį pasirinkimą visų moderniškų baldų, elektrinių krosnių, radijo ir televizijos aparatų, šaldytuvų ir kitų namams reikmenų.
LIETUVIŲ ĮSTAIGA
ROOSEVELT FURNITURE CO.
F. A. RAUDONIS ir N. BERTULIS
2310 W. Roosevelt Road Tel. SEeley 3-4711

LATVIŲ "ČIKĀGAS PIECĪŠI" PAS "ANTRĄJĮ KAIMĄ"

Šių metų spalio mėn. 23, 24 dienomis Chicagoje įvyks spektaklis, kuris, kaipo toks, dar nėra turėjęs ankstesnio pavyzdžio. ANTRASIS KAIMAS, jau gan gerai lietuviams pažįstama humoro - satyros grupė, sujungs jėgas su panašia latvių grupe — ČIKAGAS PIECIŠI (Čikagos penketukas) specialiam pasirodymui. Tai nebus nauja ANTROJO KAIMO 1965 metų programos dalis, bet tik bandymas parodyti, kad net ir šiomis dienomis kooperacija yra įmanoma, tuo pačiu skatinant humoro žanrą kilti į aukštesnę vietą kultūrinėje platformoje.

Pora žodžių apie ČIKAGAS PIECIŠI: ši grupė įsikūrė 1961 metų pabaigoje, kada latvių jaunųjų talentų konkurse penki iš jų surado vienas kitą. Pirmoji ledo pralauža įvyko neužilgo po to, kai latvių jaunimo šventės komitetas apverktinoje finansinėje padėtyje užangažavo šiuos gabius jaunuolius (tada jų buvo aštuoni) pagastroliuoti po didžąsias latvių kolonijas ir savo pasirodymais bei bendra akcija pagerinti finansinę jaunimo šventės situaciją. Per sekančius 8 mėnesius su "Volkswagen" autobusiuku jie pravažiavo apie 20,000 mylių ir aplankė net 20 latvių kolonijų. Darbas buvo atliktas gerai, ir jie susilaukė pilnai užsitarnauto populiarumo. Iki šios dienos jiems tenka netoli 70 atskirų pasirodymų.

PIECIŠŲ žanras, nors ir panašus į ANTROJO KAIMO, pristato gal kiek savaip. Jie reiškiasi humoru bei satyra, bet pagrindinė grupės "forte" glūdi jų lyriniuose - muzikiniuose [illegible]: gros, palydimos dainomis, dvi gitaros, kontrobasas ir mandalina. Dainos yra pačių sukurtos, liaudies bei svetimų kalbų vertimai. Penketukas susilaukė tokio populiarumo kad jau spėjo sėkmingai išleisti (ir šparduoti) keturias [illegible] plokšteles. Šioje programoje girdėsime dainas (tarp viso kito) net trijomis kalbomis: angliškai, latviškai ir lietuviškai.

Besikalbant su jų vadovu Alberts Legzdinš, iškilo labai natūralus klausimas, būtent, kurie aspektai išprovokavo jų įsikūrimą, bei grupės tęstinumą? Atsakymą galima kuo puikiausiai taikyti ir lietuvių visuomenei: "Populiarumas ir paskata tęstinumui išplaukė natūraliai, pildant absoliučią tuštumą lengvojo žanro laukuose. Tuštumą, kuri vyravo dar nuo nepriklausomybės laikų, kuomet humoras, satyra ir vėjus išblaškantys įscenizuoti linksmumai buvo skaitomi beverčiais, laiką gaišinančiais aspektais". Kiek ši nuomonė pasikeitė, sunku nusakyti, bet situacija humoro žanrui, bei jo įscenizavimui naujomis formomis šiuo metu yra kur kas palankesnė.

Po šių pasirodymų Baleto mokyklos - teatro salėje, ANTRASIS KAIMAS, kitų metų pradžioje, svečiuosis taipgi pas PIECIŠI su nauja programa.

R. S.

Latvių Čikāgas Piecīši (iš kair. į deš.): Jānis Rinkus, Uldis Ievāns, Mudīte Ārums, Alberts Legzdinš, Strautmanis ir Ilmārs Dzenis.

● **M. K. Čiurlionio devyniasdešimtmetis.** Lietuvoje paskelbtas M. K. Čiurlionio vardo jaunųjų pianistų konkursas, kuris įvyksiąs š. m. pabaigoje. Ruošiami nauji spaudos leidiniai apie M. K. Čiurlionį. Jų vienas, kuriame yra 8 dailininko kūrinių reprodukcijos ir S. Nėries eilėraščių tekstai, jau išėjo iš spaudos. Paruoštas scenarijus spalvotai, dokumentinei kino apybraižai apie M. K. Čiurlionį. Baigiamas išleisti muzikinis Čiurlionio palikimas ir bus išleistas dar ir jo kūrinių plokštelių komplektas. Druskininkuose bus atidarytas Čiurlionio vardo namelis. Kauno dailės muziejuje, kur saugomi dailininko darbai, skelbiamas specialus lankymo mėnuo ir kamerinės muzikos koncertai. Vilniuje rengiami du Čiurlionio muzikos koncertai. Centrinis minėjimas bus Vilniuje, Valstybinėje filharmonijoje rugsėjo 22-ją — menininko gimimo dieną. Minėjimai projektuojami ir kitose vietose, susijusiose su menininko gyvenimu — Kaune, Druskininkuose, Plungėje, Varėnoje. Dailininko atminimui būsią išleisti: ženklelis, vokas, sąsiuviniai su jo portretu ir pašto ženklas. Chicagoje Čiurlionio sukaktį rengiasi šių metų pabaigoje atskira akademija bei koncertu paminėti jo vardo galerija.

KOPLYČIĄ PAVERTĖ MUZIEJUMI

KNA, vokiečių žinių agentūra, praneša, kad Čekoslovakijos komunistinė vyriausybė pavertė Šv. Vito katedros (Pragoje) Šv. Vaclovo koplyčią muziejumi. Vyskupui Tomasek bus leista ten laikyti mišias tik vieną kartą metų bėgyje.

Korp! Neo- Lithuania Vyriausioji valdyba: (iš kair. į deš.) E. Kavaliūnaitė, A. Saulius, R. Staniūnas, Uosis Juodvalkis ir D. Rukaitė.

Akademinės prošvaistės

KORP! NEO-LITHUANIA NAUJA VALDŽIA

Šeštajame išeivijoje neolituanų suvažiavime, Rex Terrace vasarvietėj prie Alden, Michigan, rugsėjo 4—5 d. buvo išrinkta nauja Korp! Neo-Lithuania vyriausia valdyba Po karštų diskusijų, kuriose aktyviai dalyvavo ne tik veteranai filisteriai, bet ir jaunoji seniorų karta, suvažiavimas apsisprendė korporacijos vyriausiąją valdžią perleisti jaunoms jėgoms.

Šie jaunimo atstovai yra gerai žinomi ir mėgiami visuose Korp! Neo-Lithuania padaliniuose. Šių metų valdyba išrinkta iš Chicagos, tačiau jų veikla jokiu būdu nėra apsiribojusi vien savo padalinio rėmuose.

Pirmininkas **Rimas Staniūnas,** studijavęs ekonomiją Roosevelt universitete, dabar dirba pramonėje ir studijuoja elektroninių skaičiavimo mašinų (komputerių) techniką. Jis turi daug patyrimo organizaciniame darbe, buvęs pracitų Vyriausių valdybų vice-pirmininkas ir arbiter alegantiarum dvejus metus. Prieš tai jis buvo Chicagos padalinio pirmininkas. Šiuo metu dalyvauja Pasaulio lietuvių jaunimo kongreso organizaciniame komitete.

Elvyra Kavaliūnaitė — vicepirmininkė, studijuoja biologiją Loyola universitete. Šiais metais ji buvo Chicagos Neo-Lithuania padalinio pirmininkė.

Daiva Rukaitė yra sekretorė. Ji tas pareigas jau ėjo dvejus metus ir Chicagos padalinio valdyboje. Studijuoja medicinos technologiją De Paul universitete.

Iždininkas **Algis Saulius** yra baigęs cheminę inžineriją Purdue universitete ir dabar turi atsakingą poziciją didelėje chemikalų firmoje. Jis taip pat yra dalyvavęs Chicagos padalinio veikloje, buvęs juniorų tėvūnu ir padalinio valdybos vicepirmininku.

Uosis Juodvalkis, naujasis arbiter elegantiarum ir narys kultūros reikalams, studijuoja chemiją Chicagos universitete. Jis aktyviai dalyvauja korporacijos veikloje ir pasižymėjo kaip vasaros stovyklos laikraštėlio vyr. redaktorius.

Šie jauni vyrukai ir merginos yra atėję į korporacijos valdžią itin svarbiu momentu. Visos Amerikos lietuvių jaunimas nerimsta po vyresniųjų sparnu ir veržte veržiasi veikti svarbiose organizacijų pozicijose. Tolimesnis lietuviškos tradicijos puoselėjimas ir jos išlaikymas būs jų rankose. Bendradarbiavimas su kitomis jaunimo organizacijomis žymiai patobulės, nes jaunimas visam pasaulyje jaučia tas pačias problemas ir vienas kitą gerai supranta.

MOVING
J. NAUJOKAITIS
Ilgų metų patyrimas
Apdraustas perkraustymas.
WA 5-9209 Chicago, Ill.

BANGA
TV – Radio – Stereo
Pardavimas ir taisymas
2740 W. 63rd Street
Tel. – 434 - 0421
P. Rudėnas — K. Šimulis

SKIP'S Self Service LIQUOR STORE
5515 SO. DAMEN AVE. ALL PHONES WA 5-8202
OCTOBER — SPALIO 14, 15, 16 D. D.

DUJARDIN V.S.O.P. IMPORTED GERMAN BRANDY	Fifth	$5.29
ST. REMY IMPORTED FRENCH BRANDY	Fifth	$3.79
ASBACH URALT V.X.O.P. Imported German Brandy	Fifth	$4.98
GRAIN ALCOHOL 190 Proof U.S.P.	Fifth	$4.89
CINZANO VERMOUTH Dry or Sweet	Fifth	$1.39
VANDERFLIP DUTCH CHERRY RASPBERRY or BLACKCURRANT	Fifth	$1.89
POPULAR BRAND OF 90.4 PROOF CANADIAN WHISKY	Fifth	$4.39
ZELLER SCHWARZEKATZ 1964 VINTAGE IMPORTED GERMAN WINE	Fifth	$1.89
ITALIAN SWISS COLONY GERMAN STYLE RHINESKELLER WINE	Gallon	$1.98
HAMM'S BEER Case of 24 12-oz. cans, 6-paks only		$3.69

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ

DOVANAS KALĖDOMS
savo artimiesiems
SIŲSKITE JAU DABAR
ir tik per
CENTRAL PARCEL SERVICE
kurio pagrindinė įstaiga yra
220 SOUTH STATE STREET
Telefonas WA 2-9354
gi miesto pietinės dalies skyrių rasite
2618 West 63rd Street
Telefonas WA 5-2466

Turime ypatingai gausų pasirinkimą prekių siuntiniams sudaryti. Apsilankykite pas mus ir vietoje įsitikinkite.

Garantuotą siuntinių pristatymą trumpiausiu laiku atliekame jau NET 18 METŲ.

CIRCUIT T.V. & RADIO (LIETUVIAI)
Sav. DAN LIUTIKAS
TAISYMAS yra mūsų SPECIALYBĖ. VISŲ GAMYBOS • GREITAS patarnavimas • GARANTIJA • KREDITAS
2412 WEST 71ST ST. CHICAGO, ILL, 60629. TEL.: 471-2446

FRANK'S T.V. & RADIO, Inc.
3240 SO. HALSTED STREET Telef. — CA 5-7252
DIDELIS PASIRINKIMAS ĮVAIRIAUSIŲ TELEVIZIJOS, RADIO, STEREO APARATŲ PARDAVIMAS IR TAISYMAS, ORO VĖSINTUVAI — AIR CONDITIONING

4½% current dividend — INSURED — **5%** on investment bonus
4½% DIVIDENDŲ MOKAMA PAGAL VISAS TAUPYMO SĄSKAITAS.
Už 1 metų investavimo bonus mokama 4½% dividendų kas pusmetį ir dar išmokame po ½% už kiekvienus metus, 4 metams praėjus.
BRIGHTON SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
4071 ARCHER AVENUE, CHICAGO 32, ILLINOIS
Valandos: Pirmad., Antrad., Penkt. ir Šeštad. 9 v. r. — 4:30 p. p.
Trečiad. uždaryta; Ketvirtad. 9 v. r. — 8 v. v.

DAR **48 BUICK'AI** LIKĘ
DIDŽIAUSIAS BARGENAS
SPECIAL DELUXE 4-DR SEDAN
Šis 4 durų Special kainuoja tik $2,368
Turi radio, šildytuvą, Power steering, automat.
Tokio bargeno dar nėra buvę. Pamatykite asmeniškai DAN KURAITĮ. Jisai dežuruos savo įstaigoje kol išparduos likusius 48 Buick'us.
"Buick'as Lietuviškas Automobilis"
MILDA BUICK, INC.
Telef. — LAfayette 3-2022
907 West 35th Street, Chicago, Illinois, 60609

PIRKITE DABAR TIESIOG NUO
Mr. NELSON
SAVININKO
SAINT CASIMIR MONUMENT CO.
3911 West 111th Street
Didžiausias Paminklams Planų Pasirinkimas Visame Mieste
Telef. — CEdarcrest 3-6335
Vienas blokas nuo kapinių

Petkus
TĖVAS IR SŪNUS
MARQUETTE FUNERAL HOME
TRYS MODERNIOS KOPLYČIOS
2533 West 71st St. Telef. GRovehill 6-2345-6
1410 S. 50th Ave., Cicero. TOwnhall 3-2108-09
AIKSTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

EUDEIKIS
LAIDOTUVIŲ DIREKTORIUS
TRYS MODERNIŠKOS KOPLYČIOS
4605-07 South Hermitage Avenue
Tel. YA 7-1741-2
4330-34 South California Avenue
Telefonas LA 3-0440 ir LA 3-9852

MAZEIKA & EVANS
FUNERAL HOME
THREE AIR-CONDITIONED CHAPELS
Parking Facilities
6845 SOUTH WESTERN AVE. REpublic 7-8600

GUŽAUSKŲ BEVERLY HILLS GĖLINYČIA
Geriausios gėlės dėl vestuvių, banketų laidotuvių ir kitų papuošimų
2443 West 63rd STREET
Telef. PR 8-0833 PR 8-0834

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI
Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai

STEPONAS C. LACKAWICZ
2424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1213
2314 W. 23rd PLACE Tel. VIrginia 7-6672

PETRAS BIELIONAS
4348 S. CALIFORNIA Tel. LAfayette 3-3572

ANTANAS M. PHILLIPS
3307 LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-3401

POVILAS J. RIDIKAS
3354 S. HALSTED STREET Tel. YArds 7-1911

LEONARDAS F. BUKAUSKAS
10821 S. MICHIGAN AVE. Tel. COmmodore 4-2228

JURGIS F. RUDMIN
3319 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-1138 — 1139

VASAITIS — BUTKUS
1446 S. 50th AVE. CICERO, ILL. Tel. OLympic 2-1003

Akademinės Prošvaistės

Leidžia Lietuvių Studentų Sąjunga.

Šarūnas Gavelis, 897 East Broadway,
So. Boston 27, Mass.

Diskusijos Korp! Neo-Lithuania vasaros stovykloje

UOSIS JUODVALKIS

Toli už Chicagos, Detroito ir Clevelando dūmų, šiapus mus nuo Philadelphijos, Bostono ir New Yorko skiriančių kalnų, Korp! Neo-Lithuania turėjo savo aštuntąją stovyklą prie vėsaus Elk ežero Michigane. Iš minėtų miestų suplaukė rekordinis skaičius korporantų, nors daugeliui kelionė buvo gana tolima. Iš viso buvo apie 75 pilnalaikiai stovyklautojai, o dar antra tiek atvyko paskutinį savaitgalį suvažiavimui.

Kai toks skaičius susirenka, tai galima daug nuveikti ir rimtai pasilinksminti. Žvilgsnis į **Naktibaldą**, stovyklos kasdieninį laikraštuką, rodo, kad šioje stovykloje netrūko nei linksmumo, nei rimtų diskusijų.

Stovyklos atidaryme kol. detroitiškis Gaižutis nusmaigstė gaires visai stovyklos savaitei: kalbėdamas apie ideologinius bei tautiškumo reikalus, pastebėjo, kad kompromisai negali stiprinti nusistatymų, bet gali tik griauti idėjų stažą visais atvejais.

Studentų referatai, skaityti kas rytą, išprovokavo daug įdomių diskusijų. Gal tai atsitiko nesąmoningai, bet vis dėlto didelė dalis stovyklos diskusijų vyko kol. Gaižučio užbrėžta kryptimi — klausimas vis kildavo: ar daryti kompromisą, ar ne? Dažniausiai visų sprendimas svirdavo į grynos, bekompromisinės linijos išlaikymą. Pirmą rytą kolegė Jūra Jokubauskaitė (iš Chicagos) panagrinėjo labai svarbų, bet per dažnai paviršutiniškai išaiškintą korporacijos aspektą — skirtumas tarp dabartinės organizacijos ir tos, kuri egzistavo Nepriklausomybės laikotarpiu. Kol. Jokubauskaitė ribojosi tik juniorato klausimu. Svarbiausia problema korporacijos gyvenime yra lietuvių išsisklaidyma ir iš to kyląs savotiškas nerūpestingumas. Buvo diskutuojama, kiek tarpe dabartinių juniorų ir bendrai jaunimo yra organizacinio jausmo ar noro bendradarbiauti. Stovykloje buvo nuspręsta, kad todėl trūksta to jausmo, kad naujieji nariai nėra pakankamai įtraukiami į asmeniškus ryšius su vyresniaisiais korporantais, nėra susigyvenimo, kuris ateina tik su ilgalaikiu dalyvavimu veikloje. Dėl to derėtų priimti bandymui, norinčius priklausyti korporacijai, net iš gimnazijos pirmo kurso. Tada jie turės pakankamai laiko susigyventi su korporantiško - organizacinio darbo idėjomis ir, jei norės, vėliau įstoti į junioratą.

Kitą rytą kol. klyvlandietis Rimas Gulbinas iššaukė atviras diskusijas, kalbėdamas apie rasinę problemą Amerikoje. Diskusijose buvo nuspręsta, kad lietuviams, kaip masiniam ar organizaciniam blokui neapsimoka įstoti į civilinių teisių kovą, nes tai neatneš jokios naudos opesniems klausimams — ypač nepriartins Lietuvos nepriklausomybės atstatymo. Pirma reikia rūpintis savo problemomis, nes kiti jomis nesidomės, jei patys flegmatiškai pečiais traukysime ir, vietoj važiuoti New Yorkan prie Jungtinių tautų, demonstruosim Alabamoje. Rytą po to, net ir **Naktibalda** pareiškė savo nuomonę tuo klausimu: buvo atspausdintas pešinys kolegos su šautuvu prie smilkinio su antrašte: "Korporantas nusivylęs gyvenimu, nes kolegė išsikoitė jį į juoduką"!

Vidury savaitės įvyko bene gyviausios visos stovyklos diskusijos o poetas Stasys Santvaras (iš Bostono) moderavo simpoziumą sudarytą iš kol. J. Jurkūno (Chicaga), kol. Nijolės Vaičaitytės (Bostonas) ir kol. Rimo Gulbino, kuris pristatė kartų bendradarbiavimo klausimą. Kol Jurkūnas pradėjo temos aiškinimą, teigdamas, kad didelė dalis bendradarbiavimo problemos kyla dėl susipratimo stokos, tiek iš jaunimo pusės, tiek iš vyresniųjų pusės. Jaunimas galvoja, kad vyresnieji varžo jų reiškimąsi, kad neleidžia naujų idėjų puoselėti. Taipgi yra drąsos stoka stoti lygiomis su vyresniaisiais. Gi vyresniųjų yra nuomonė, kad mūsasis jaunimas negabus, tai ir neapsimoka leisti jam ką nors reikšmingesnio daryti, nes jaunimui trūksta naujų idėjų. Senimui labai svarbus egocentrinis momentas: kaip toks piemuo gali turėti savo idėjas ir jas statyti lygiomis su mano idėjomis?! Tuo būdu prasideda įtarinėjimo kompleksai — abi kartos iš pavienio, gal net atsitiktinio fakto daro išvadas, kurias jau taiko visiems.

Kol. Jurkūnas padarė išvadą, kad abi kartos gali naudingai bendradarbiauti, bet tik turi atsiminti kelis savo grupės teigiamus ir neigiamus bruožus. Jaunimas turi daug akcijos ir drąsos, bet turi šaltai apgalvoti veiksmus ir planingai veikti. O senimui primena, kad nebandytų visko atsiekti tik posėdžiaudami ir planuodami. Jeigu jaunieji prisipažins, kad jiems kartais trūksta patyrimo, o vyresnieji pasitenkintų, perduodami savo gyvenimo patyrimus ir materialiniai remdami gerus jaunimo tikslus, tai abiems išeitų į naudą.

Bostoniškė Nijolė Vaičaitytė atmetė kol. Jurkūno teigimą, kad bendradarbiavimas gali suteikti naudos abiems. Kolegė paklausė: kodėl reikia senimui perduoti savo patyrimą ir vertybių sąstatą jaunimui? Klausimą dar pastiprino: ar abi kartos siekia to paties? Ji sakė, kad Amerikos gyvenimas duoda visai kitas sąlygas, negu buvo Lietuvoje, ir vyresniųjų patyrimas nebetinka naujuose rėmuose. Dabartinio gyvenimo reikalavimai yra suprasti amerikietį studentą, savo tėvus ir surasti sau poziciją toje aplinkoje. Nijolė savo komentarą užbaigė sakydama, kad negalim nei galvot apie bendradarbiavimą, kol patys nežinom kas esam.

Sekantis simpoziumo narys, Rimas Gulbinas, gan stipriai apkaltino senimą: jie laiko jaunimą tik praeities veidrodžiu, kad galėtų vėl išgyventi savo jaunystės dienas. Vyresnieji bando suvirškinti jaunimą, padaryti jį tokiu, koks jis buvo Lietuvoje. Tačiau čionykščio jaunimo pažiūros skiriasi pagrindinai nuo jų tėvų. Čia jaunimo gyvenimas yra greitas, reikalaująs punktualumo, tvarkos ir drausmės. Posėdžiavimai ir nesibaigiančios kalbos neturi vietos jaunimo gyvenime—jaunuolio drąsa nelaukia masės pritarimo. Mūsų tėvai daug greičiau užsidega ir daug ilgiau išlaiko neapykantą negu mes. Pavyzdžiu galima imti mūsų ir lenkų santykių klausimą: labai mažai jaunuolių čia yra užsidegę ta neapykanta, kuri dažnai nudažo vyresniųjų jausmus.

Simpoziumo klausytojai pareiškė įvairių nuomonių: jaunimas pasisakė, kad yra dviejų pasaulių tempiamas — negali apsispręsti dėl lietuviškumo ar amerikietiškumo. Gulbinas pastebėjo, kad ir nereikia kompromiso ieškoti, bet pasilikti lietuviais—turime išlaikyti tam tikrą tautinę puikybę, o kolega Jurkūnas pasakė, kad lietuviu likti yra logiška, nes žmogus tik savo tautos rėmuose tegali atsiekti didybės.

Tos diskusijos ilgai tęsėsi, net jau išėjus iš salės. Ir vėliau buvo galima girdėti tu klausimu ginčus visą stovyklos laiką.

Labai įdomu, kad sekančiu — Danguolės Šukelytės referatu apie mišrias vedybas buvo sustota vėl prie to paties taško. **Naktibaldoje** buvo atspausdintas toks šio referato panagrinėjimas:

"Aš besiklausydama gavau tokį įspūdį, kad Danguolei užtenka lietuvių socialinio gyvenimo ir bendradarbiavimo. Tai yra visai tvarkoj, jeigu žmogus esi idealistas ir kadangi nori tiktai su lietuviu ar lietuve tuoktis, tai save užsidarai vien savųjų tarpe. Bet aš norėčiau pasakyti, kad yra neįmanoma užsidaryti savyje ir tiktai su savo tautiečiais bendrauti — nei Amerikoje, nei Lietuvoje."

Tuo ir užsibaigė jaunimo referatų ciklas ir trumpas stovyklavimo laikotarpis. Prasidėjo suvažiavimas, kuris savo ruožtu vėl šildė jaunimo jausmus. Stovyklos metu, be jaunimo referatų, taip pat buvo didelė krūva ideologinių ir kultūrinių paskaitų, kurių aptarimas, deja, negali tilpti šiame straipsnyje. Jiems turėtų būti skirtos taipgi rimtas aptarimas. Bandysime kitą kartą.

Laukiam 65 - 66 m. LSS skyrių valdybų adresų. Prašom žinias siųsti šiuo adresu:

P. Žygas,
Graduate School of Design,
Robinson Hall,
Harvard University,
Cambridge, Mass., 02138.

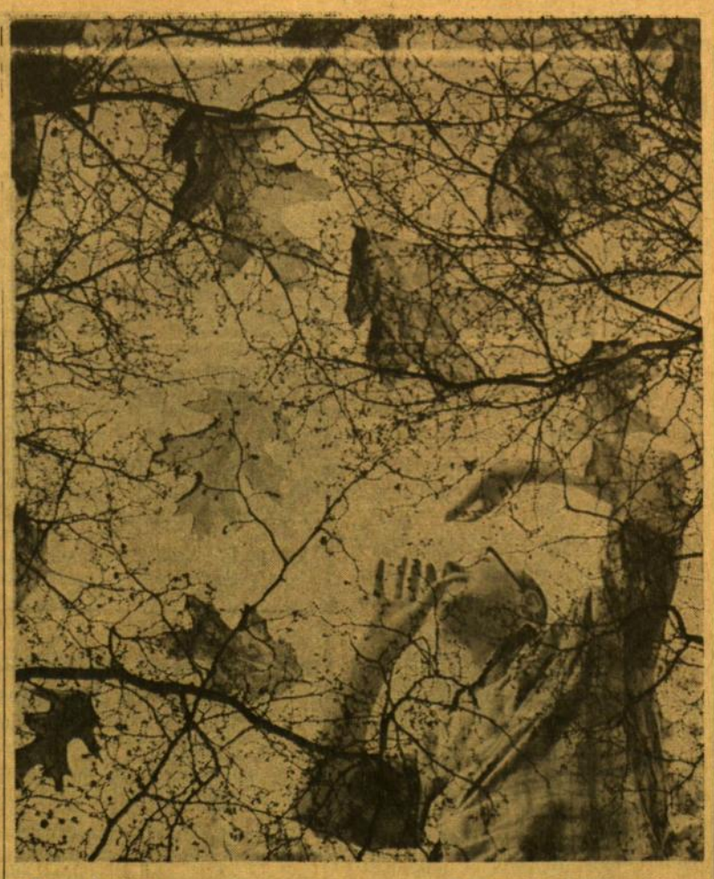

Lapų kritime Nuotrauka R. Kisieliaus

LIETUVIŲ STUDENTŲ SĄJUNGOS SUVAŽIAVIMAS

Šių metų JAV LSS suvažiavimas įvyks Sheraton - Cleveland viešbutyje — Cleveland, Ohio, 1965 m. lapkričio mėn. 25—27 d. Suvažiavimo rengimo komitetas yra: Giedrė Degutytė, Ramunė Kubiliūnaitė, Guada Stuogytė, Vytautas Janastlis (pirmininkas), Rimas Gulbinas, Algis Rukšėnas.

Kambarių kainos bus tokios: pavieniui — $8, su dviem lovom — $12, su dviguba lova — $14, naktvynė 3 asmenims vienam kambary — $5 kiekvienam asmeniui, nakvynė 4 asmenims vienam kambary — $4.50 kiekvienam asmeniui, nakvynė 5 asmenims vienam kambary — $4 kiekvienam asmeniui.

Suvažiavimui siūlomų temų sąrašas jau buvo paskelbtas rugpiūčio mėn. "Akademinėse prošvaistėse". Ligšiol nebuvo naujų pakeitimų, nors laiko stoka mus privertė jį šiek tiek sutrumpinti. Sutikimus iš įvairių prelegentų bei diskusinių ratelių vadų jau esame gavę. Reikia prisipažinti, kad esame be galo patenkinti tuo entuziazmu, su kuriuo įvairūs asmenys (filisteriai bei studentai) sutiko aktyviai prisidėti prie šio suvažiavimo. Reikia tikėtis, kad toks entuziazmas taip pat reikšis visuose suvažiavimo dalyviuos.

*

Norėtume Jums iš anksto pateikti suvažiavimo bendrą planą ir programos eigą.

1965 METŲ JAV LSS SUVAŽIAVIMAS

TEMA: "LIETUVA IR IŠEIVIJA 25 metų perspektyvoje — ir kas toliau"

Suvažiavimo programos eiga:

KETVIRTADIENIS, LAPKRIČIO 25 d.

Registracija — visą dieną.

3:00—5:00 val. popiet Suvažiavimo formalus atidarymas. Suvažiavimo Rengimo komisijos pirmininko sveikinimas. Rinkimai — Mandatų komisijos, Sekretoriato, Prezidiumo. JAV LSS CV-bos pirmininko žodis. Paskaita.

8:00 val. vak. Atskirų korporacijų šokiai.

PENKTADIENIS, LAPKRIČIO 26 d.

9:00—12:00 val. ryto... Pranešimai: Pereitų metų Kontrolės komisijos, iždo, Centro valdybos, skyrių, Šalpos fondo, Lituanus fundacijos.

1:30—3:00 val. popiet... Paskaita: Išeivijos apžvalga 25 metų perspektyvoje.

3:00—5:00 popiet Diskusiniai būreliai.

8:00 — "Dischoteque" šokiai.

ŠEŠTADIENIS, LAPKRIČIO 27 d.

10:00—12:00 val. ryto... Diskusinių būrelių pranešimai.

1:00—2:30 popiet Pašnekesys — Vaclovas Kleiza, Algis Zapareckas.

3:00—5:00 val. popiet Simpoziumas: Lietuvos apžvalga 25 metų perspektyvoje.

8:00 val. vak. Formalus Suvažiavimo uždarymas, šokiai su menine programa.

*

Kaip matote, suvažiavimo programa gana turtinga, ir mes tikimės, kad ji neužsibaigs su suvažiavimo uždarymu. Temos, kurios bus pristatomos, yra aktualios šių dienų studentijai. Jeigu mums pasiseks, tai šio suvažiavimo programa bus tik pagrindas ir įvadas į platesnę šių temų analizę. Šių metų eigoje bandysime užbaigti suvažiavimo darbą įvairiose stovyklose, suvažiavimuose bei studijų dienose. Lietuvių bendruomenėje šie metai yra pilni įspūdingų įvykių. Kiekvienas studentas turi įsijausti į laikotarpio problematiką. Jis nebegali būti apatiškas nei tėvynės, nei pasaulio, nei žmonijos, religijos ar net ir savo naudai. Centro valdyba kaip tik tikisi, kad šis suvažiavimas galės įveikti apatiją, įkvėpdamas naujų užmojų.

Lapkričio mėn. "Akademinių prošvaistių" numeryje rasite dar detalesnę suvažiavimo programą su temų sąrašu ir prelegentų vardais.

Regina T. Petrikonytė,
JAV LSS CV-bos sekretorė

Lietuviai studentai Baltiečių dienoj Pasaulinėj parodoje, New Yorke. Nuotr. A. Baikos

REMIAM ŽYGĮ!

Lietuvių studentų sąjunga remia ruošiamąjį žygį į Jungtines tautas, nes kiekvieno lietuvio pirmoji pareiga yra Lietuvos išlaisvinimas. Mes tikime, kad šis žygis sugebės pasiekti didesnę dalį amerikietiškos visuomenės ir supažindinti ją su Lietuvos pavergimu. Mes taip pat suprantame, kad Jungtinės tautos esanti ligi šiol neišnaudota galimybė, siekiant Lietuvos išlaisvinimo. Esame tikri, kad šis žygis ne vien tik primins pasauliui ir Jungtinėms tautoms 25 metų Lietuvos pavergimą, bet kartu suvienys lietuvių gretas tolimesniems žygiams Lietuvos išlaisvinimo pastangose.

Mes raginame visus lietuvius studentus kuo gausiau prisidėti prie šio žygio jo organizavime ir dalyvavime. Kuo gausiau mes prisėdėsime prie šio žygio, tuo labiau užtikrinsime paties žygio ir Lietuvos išlaisvinimo galutinį pasisekimą.

Lietuvių studentų sąjungos Centro valdyba

STUDENTŲ ATEITININKŲ SĄJUNGOS VALDYBA 1965–66 METAMS

Rugsėjo mėnesio pradžioje buvo išrinkta 1965-66 mokslo metų Studentų ateitininkų sąjungos valdyba. Ją sudaro šie asmenys.

Dvasios Vadas — **kun. Kęstutis Trimakas,** SJ, 2345 W. 56th Street, Chicago, Illinois.

Pirmininkas — **Augustinas Idzelis,** 310 N. State, Ann Arbor, Michigan, tel.: 662-6774. Ji siekia Michigano universitete magistro laipsnio, temą pasirinkdamas iš Rytų Europos istorijos.

Vicepirmininkė — **Daiva Bajorūnaitė,** kuri antrus metus lanko Detroito universitetą ir studijuoja "pre-med".

Valdybos sekretorė — **Viktorija Čiunkaitė,** ketvirtus metus studijuojanti kalbas Wayne valstybiniame universitete Detroite.

Sąjungos sekretorė — **Indrė Damušytė,** 8050 Hartwell, Detroit, Michigan, 48228, tel.: LU-44308 (oficialus valdybos adresas). Ji taip pat lanko Wayne valstybinį universitetą, kur studijuoja antrus metus tarptautinių santykių mokslus.

Iždininkė — **Danutė Polteraitytė,** ketvirtus metus studijuojanti biologiją Marygrove kolegijoj Detroite.

Užsienio skyriaus — vedėjas **Saulius Sužiedėlis,** studijuojantis Amerikos Katalikų universitete, Washingtone, jau trečius metus. Jo sritis — istorija. Padėjėja — **Vėjūnė Svotelytė,** antrus metus lankanti Marylando universitetą.

Spaudos - informacijos skyriaus vedėja: **Aldona Bušinskaitė,** 508 Glenlake, Toronto, Ontario, Canada, tel.: 767-6135. Jinai antrus metus metus lanko Toronto universitetą.

Nariai — **Šarūnas Lišauskas,** siekiąs magistro inžinerijos moksluos Detroito universitete; **Sigitas Viskantas,** ketvirtus metus lankąs Wayne valstybinį universitetą. Jo sritis — medicina.

SAS Valdybos kalendorius: iki šiol turėjome tris posėdžius; išleidome vieną aplinkraštį, kitą ruošiame; aplankėme Washingtoną, Baltimorės ir Philadelphijos SAS valdybas; dalyvavome Jaunimo kongrese Toronto; dalyvavome Šiaurės Amerikos Pax Romana suvažiavime Washingtone. Dalyvausime lietuvių Žygyje į Jungtines Tautas, LSS suvažiavime, MAS suvažiavime Dainavoje, ruošiame žiemos stovyklą - kursus.

—o—

Liudymas, kad kas nors atrado naujas, tiesas ir sunaikino kokias nors klaidas, mano nuomone, yra gražiausias paminklas, kurį palikuonys gali pastatyti didžio žmogaus garbei.

— **Fridrichas Didysis**

Lietuviai studentai Pavergtųjų tautų parade, Chicagoje. Priekyje: Vytas Miklius, Aušra Kubiliūtė, Audronė Kubiliūtė, Živilė Paliliūnaitė ir Laima Čepaitytė.

Skautai akademikai Rako stovyklavietėje: (iš kair. į deš.) A. Kleinaitis, A. Tamošiūnaitė, I. Žukauskas, V. Januškis, I. Koncytė, R. Kviklytė, A. Karalius, A. Kubiliūtė ir A. Trinkūnas. Nuotr. J. Gierštiko